

Nr 1 1964

Årgång 16

Pris 75 öre

vi kvinnor

regelbundet såväl nybörjar- som påbyggnadskurser. Gemensamt för samtliga kurser är att utbildningen är kostnadsfri. Grundbidrag på högst 410 kronor i månaden utgår, liksom rese- och vissa andra bidrag.

★

DE SEDAN 1961 ORGANISERADE REKREATIONSRESORNA för mentalsjuka svenskar till Adriatiska kusten i Italien har enligt expertisen utfallit till största belåtenhet för såväl patienter som vårdare. Bl. a. Stockholms stad anser dem vara så värdefulla att de förtjänar regelbundet ekonomiskt stöd. Flera landsting är av samma mening. Det läkarteam vid Beckomberga mentalsjukhus som ägnat sig åt dessa resor har i tidskriften "Psykisk hälsa" lagt fram några resultat av de hittills gjorda försöken, varvid de kommer till slutsatsen, att resorna som rekreation och semester haft allra största värde och sitt fulla berättigande. Läkarna anser att resorna är ett ytterligare steg mot ett fullt erkännande av de sjukas människovärde och att de sjuka bör få möjlighet till rekreation med sol och bad under så turistliknande former som möjligt. En fråga som väl många ställer sig — finns det också andra grupper av sjuka människor som på samma sätt skulle få möjligheter till välbehövlig avkoppling?

★

EN AV VÅRA MER DAMIGA TIDNINGAR i den kolorerade tidningsfloran "Elegant" råder våra jäktade yrkeskvinnor att ta vara på alla stunder för att hålla skönheten och spänsten vid makt utan att inkräkta på någon av dygnets dyrbara timmar. Vid skriv- eller köksbordet ser ingen hur man rör sig: alltså svänger man benen fram och tillbaka, "slänger" vaderna framåt från knäna. När telefonen ringer drar man ett djupt andetag, lyfter luren med en knyck av handleden. Går lika bra med vänster- som med högerhanden. Om man är ensam i hissen nickar man med huvudet fram och tillbaka medan man håller halsen så rak som möjligt. Man står med fötterna rakt fram och något åtskilda, håller in magen och försöker rotera med knäna utåt-inåt så långt det går. Försöka duger!

★

GÄVLE SKALL BLI LANDETS FÖRSTA STAD, som i likhet med en rad kontinentala städer levererar mjölken på morgnarna vid dörren, precis som tidningen. Innan man sätter i gång i stor skala skall distributionen ske i centrala staden på prov.

★

OM EN PERSON SOM KONSUMERAR ett paket cigaretter om 20 st. per dag slutar röka, skulle han på tio månader tjäna ihop till en moped, efter 6–9 år till en bil och under en hel livstid spara 60.000–70.000 kronor. Det och mycket annat får skolbarnen i Hälsingland lära sig på en utställning "Farlig rök" som cirkulerar i landskapet.

★

OMSLAGSBILDEN: Svenskfödda författarinnan Edita Morris, känd och uppskattad över hela världen för sina berättelser från efterkrigstidens Hiroshima. Läs hennes gripande skildring av Hiroshima-människan sid. 10–11.

Nummer 1 – 1964 – 16:e årg.

Ansvarig utgivare:
VALBORG SVENSSON

Redaktör: BIRGIT JANSSON

I redaktionskommittén:
GUNNEL GRANLID
MAUD SUNDQVIST
BIRGIT ÖHRN

Annonser: BIRGIT VINNÄ, Gimå-
gat. 40, Johannesshov. Tel. 48 59 70

★

Utkommer med nio nr per år
Prenumerationspris per år 6 kr
Lösnummer 75 öre
Postgiro 513 23 – Norrtullsgatan 5, 1/2 tr., Stockholm Va

SVENSKA KVINNORS
VÄNSTERFÖRBUND
Tel. 32 80 96

AB Plantryck – Stockholm 1964

innehåll

	sid.
Utkik	2
Fördubbla barnbidragen NU	3
Lärobok i hemkunskap	4
Artighet mot kvinnor — ett beteende på avskrivning?	5
Linus Pauling hyllad	6
Biociderna och fågeldöden	7
En zigenarflickas barndom	8
Edita Morris: Hiroshimamänniskan	10
Detta är Uppsala	12
Kommuner bör ej köpa sydafrikanskt	14
Hur regnbågen kom till	16
Käseriet: Söndagsutflykten	19
Norden — en kärnvapenfri zon	20

Svenska Kvinnors Vänsterförbund

uppstod år 1931 och har utvecklats ur föreningen Frisinnade kvinnor, som bildades 1914. Det bygger på samarbete mellan olika åsiktsriktningar och har därvid alltid hävdad sin tro på kvinnornas särskilda uppgift för fredens sak och sin övertygelse att samhällets måste omdanas till att motsvara även de kvinnliga medborgarnas behov.

SKV är sedan maj 1946 svensk sektion av Kvinnornas Demokratiska Världsförbund (KDV), som omfattar över 200 miljoner kvinnor i 80 länder. KVD och dess nationella organisationer kämpar för att vinna och praktiskt förverkliga kvinnornas rättigheter: rätt att rösta och att väljas, rätt till arbete, till lika lön för lika arbete och till befordran; rätt till undervisning och yrkesutbildning och till social trygghet för moder och barn.

KDV och dess nationella organisationer kämpar för att tillförsäkra *alla barn ett lyckligt liv i trygghet*; undervisning och goda bostäder, hälsovård, sund litteratur, goda fritidssysselsättningar. KDV vill samla all världens kvinnor oberoende av hemort, ras och livsåskådning till försvar av *freden*.

TYRINGE I SKÅNE blev födelseort för den nya fredssammanslutningen Internationella konfederationen för fred och avrustning. Kampanjen mot atomvapen stod för värdskapet för de veckolånga förhandlingarna, som ledde till den nya organisationens bildande, vars mål är att främja samarbetet mellan alla nationella och internationella institutioner, som oavhängigt av sina regeringar arbetar för världsfred. Till president för federationens högsta råd valdes Kenneth Lee, Storbritannien. De svenska fredsarbetarnas representant i rådet är Bertil Svahnström. Konfederationen ser som en av sina uppgifter att koordinera Världsfredsrådets och andra internationella fredsorganisationers verksamhet, omtalade Bertil Svahnström bl. a. i den intervju som Malmös TV-redaktion påpassligt arrangerade med honom i samband med Tyringekonferensen.

★

STOCKHOLMS BORGMASTARE Yngve Kristensson har fått ett brev med ett poem från en fransk författarinna, som önskar att världens alla mödrar skall förena sig i kamp för fred och frihet på jorden. Hon är fyrabarnsmamma och heter Malaquin Lecoutre från Valenciennes i Nordfrankrike. Dikten som hon skickar runt till borgmästare i olika länder heter "Om världens alla mödrar..." Borgmästare Kristensson får ofta liknande brev från fredsvänner och det är alltid lika roligt, svårigheten är emellertid att förmedla brevskrivarens intentioner till allmänheten, framhåller han.

★

ATT KVINNORNA utgör en kraftig arbetskraftsreserv framgår av 1960 års statistik, som är den senast tillgängliga på detta område. Därav framgår att av tio gifta kvinnor med barn mellan 7 och 16 år yrkesarbetar 2 och en halv och av tio gifta kvinnor med barn över 16 år yrkesarbetar tre och en halv. Det låter inte mycket, men ändå är de gifta kvinnorna faktiskt i majoritet bland de yrkesarbetande kvinnorna. Men när kvinnor över 40 söker sig tillbaka till arbetsmarknaden utan någon egentlig utbildning bakom sig, finner de snart att det är svårt att finna ett väslavlönat sådant, trots den rika arbetstillgången. Stockholms arbetsförmedling, liksom arbetsförmedlingar ute i landet, har tagit fasta på det förhållandet och erbjuder de av förvärvsarbete intresserade kvinnorna att skaffa sig utbildning till bl. a. hemsamariter, vakbiträden på sjukhus, expeditör inom livsmedels- och färghandeln. För kontorsarbete startas

fördubbla barnbidragen

NU

Så som det diskuterats de senaste två, tre åren om stödet till barnfamiljerna — om höjda barnbidrag, barnavdrag, särskilda vårdnadsbidrag etc. — hade man verkligen väntat att årets statsverksproposition (planen för landets finanser) skulle innebära ett ordentligt krafttag för att förbättra barnfamiljernas situation. Så mycket mera som de verkliga barnkostnaderna länge funnits redovisade i kalla siffror.

Den höjning av barnbidragen med 150 kronor, som regeringen nu föreslår, svarar inte på långa vägar till de anspråk barnfamiljerna har rätt att ställa. Flertalet andra grupper har under senare år fått en ganska hygglig standardförbättring, men barnfamiljerna utgör ett markant undantag.

Trots att barnbidragen höjts med i runt tal 90 procent sedan de infördes, har de praktiskt taget stått stilla om man ser till deras köpkraft. Folkpensionerna har under samma tid nästan fördubblats i fråga om köpkraft. Detta framgår av en jämförande uträkning som LO-ekonomen Per Holmberg redovisat (Mål och medel nr 12/63):

	Ökning i kronor	Ökning i realvärde (köpkraft)
Barnbidrag	+ 90 %	+ 5 %
Folkpension (för ens.st.)	+240 %	+90 %
Industriarb.s årslön	+175 %	+55 %

Vi vill självklart inte pruta ett enda öre på folkpensionen — tvärtom anser vi att den bör höjas ytterligare. Det finns alltför många åldringar i vårt land som lever i faktisk misär. Därtill bidrar ofta långvarig sjukdom med stora kostnader för läkarvård och mediciner, kostnader som inte täckes av bidragen från försäkringskassan.

Men när man nu vet att varje barn, genomsnittligt räknat, kostar 6.000 till 7.000 kronor om året (då är endast en mindre del av arbetet med barnens vård och fostran i hemmet prissatt) så framstår 700 kronor i barnbidrag som minst sagt blygsamt.

Är det rimligt att familjerna själva skall svara för de "investeringskostnader" på uppemot 150.000 kronor, som finns nedlagda i varje ung man eller kvinna, som står redo att träda ut i arbetslivet? Den summan kommer man nämligen upp till, enligt Per Holmberg, om man räknar utgifterna för mat, klä-

der, bostad (barnbidragsbeloppet frånräknat) och lägger till det värdet av vårdarens/fostrarens arbetsinsatser på grundval av lägsta kollektivavtalslön (oräknat övertids-, obekvämlighets- och semestertillägg).

Då det finns en viss benägenhet att aldrig vilja räkna husmödrarnas arbete i pengar, kan ovan nämnda siffror verka chockerande på en del. Men vi anser att de måste tas med för att totalbilden av barnkostnaderna skall bli klar.

Om barnbidragen skulle stå i rimlig proportion till barnkostnaderna behövede de mångdubblas. För tillfället avsluter vi oss till de krav som förts fram från fackligt håll, bl. a. av Per Holmberg, och som går ut på *en snar fördubbling av barnbidragen*. Tidningen Expressen har varit inne på samma tanke, men vill realisera barnbidragshöjningen genom ökad OMS. Den utvägen vill inte vi vara med om. Vi säger som vi alltid sagt: *Skär ner militärbudgeten!*

En fördubbling av barnbidragen och en ökning av familjebostadsbidragen, vars otillräcklighet belysts i tidigare artikel i vår tidning, skulle innebära ett betydelsefullt steg på vägen för att ge såväl de stora barnfamiljerna som de unga familjerna större delaktighet i den allmänna standardförbättringen.

Birgit Jansson

det lönar sig att protestera

För ett par veckor sedan fick vår redaktion det glädjande beskedet att de två västtyska kvinnorna Elfriede Kautz och Gertrud Schröter blivit frigivna strax före jul. Som vi skrev i vårt decembernummer hade dessa båda kvinnor dömts till ett års fängelsestraff för att de hade organiserat ferieresor i TDR och Förbundsrepubliken för behövande västtyska barn.

Genom ett personligt brev, som fru Kautz skrivit till en av våra SKV-medlemmar, fick vi höra att deras fängslande hade utlöst en sådan våldsam opinionsstorm både i in- och utlandet att man hade tvingats frige dem efter tio månader.

"Det har varit en strålande och energisk solidaritet", skrev fru Kautz till slut och hon berättade att det kommit många brev också från Sverige.

Samtidigt som vi fick ta del av denna stimulerande nyhet nådde oss ett brev från "Kommittén för skyddet av de mänskliga rättigheterna" i Berlin. Det gällde ett nytt upprörande rättsfall, som tyder på att Bonnregeringen fortsätter sina förföljelser mot aktiva antifascister som arbetar för fred och samför-

stånd mellan de båda tyska staterna. Det meddelas att en framstående kulturarbetare, Johann Fladung, tillsammans med sin maka Klara Fladung och sin medarbeterska Grete Hoffmann står anklagad för "statsfientlig verksamhet".

I verkligheten är Johann Fladung en långt utanför Förbundsrepubliken känd förläggare. Före 1933 hade han som ledamot av preussiska lantdagen arbetat aktivt i dess kulturutskott, där han bl. a. ivrade för en demokratisk skolreform. Han ägnade särskild uppmärksamhet åt arbetarrörelsens kulturella utveckling och samarbetade med Wolfgang Langhoff och andra för att göra Bert Brechts, Friedrich Wolfs och andra arbeten kända.

Men främst av allt sökte han förena män och kvinnor av alla skikt mot den hotande fascismen. Han blev häktad 1933 och omänskligt misshandlad. När han till slut släpptes fri var han så gott som blind, nästan förlamad och halvt dövd till följd av tortyren. Han överlevde dock, fast sin hälsa återvann han aldrig.

Efter kriget återvände han från England till sitt hemland där han återupp-

tog sitt kulturarbete och sin antifascistiska verksamhet liksom arbetet för ett demokratiskt Tyskland.

Det är alltså denne man, hans maka och medarbeterska som åtalats och nu hotas av fängelsestraff. "Kommittén för skyddet av de mänskliga rättigheterna" kräver att

rättegången omedelbart stoppas; Johann Fladung och hans medarbetare omedelbart försättes på fri fot; slut på allt åsiktsförtryck; amnesti åt dem som fängslats därför att de är anhängare av en politik som siktar till fred och samförstånd.

Ovannämnda kommitté vädjar till den allmänna opinionen i alla länder att sända protestskrivelse till:

1. Politische Strafkammer des Landgerichts Düsseldorf, Mühlenstrasse Düsseldorf
2. Landesjustizminister von Nordrhein-Westfalen Dr. Straeter, Düsseldorf
3. Bundesjustizminister Dr. Bucher Bonn/Rhein

Solidaritetsbrev kan sändas till:
Johann Fladung Rheinstrasse 32,
6100, Darmstadt

S. A.

lärobok i hemkunskap

för blivande PLUS-karlar

Stolt bjuder sonen i huset på hem-bakt till TV-kaffet. En bortaarbetande husmor kan bli rörd för mindre och lätt känna ett stiek i sitt överkänsliga samvete. Men de prydliga muffins 14-åringen radat upp på brödfatet innebär ingen förebräelse för bristande moderlighet utan står där som bevis på en nyerövrad manlig kunskap, vunnen i glad batalj på bästa skoltid. Hemkunskap, inledande etappen.

Att hjälpa till i hushållsarbete var i min barndom en kvinnlig dygd en manlig svaghet och en svärmoderlig näsvishet. En väluppfostrad dotter visste sin plats i köket, en son visste sin – utanför. Sedan har småningom den gamla ordningen undergrävt och dygder och laster ramlat lite huller om buller mellan könen. En tid var det nästan lika populärt att fotografera manliga idoler vid spisen som de kvinnliga, för vilka rör-i-grytan-posen i alla tider varit obligatorisk som privatbild. Bara för något år sedan kunde man göra lustiga och smått sensationella reportage om modiga pojkar i skolkök och textilsöjd – jämför kvinnliga jungmän och byggpraktikanter – men så har då skolan äntligen insett att hemmet och dess skötsel är en angelägenhet för alla som bebor det och upptagit kunskapen där om som ett skolämne lika för alla. Och en sådan progressiv inställning hurrar man villigt för.

Det är dock inte säkert att livet blir fyrfaldigt. Man kan komma av sig om man råkar tjuvtitta i en del av läroböckerna i ämnet. En någorlunda demokratiskt uppfostrad ungdom kan bli tvingad att läsa in gamla fördomar om vad som är "naturliga" roller för kvinnor och män i hemmet. Vissa läroboksförfattare tycks ha fattat sin uppgift mera som en plikt att konservera traditioner än som en chans att träna sinnet för kamratskap och samarbete i samhällets grundorganisation.

En av de trevligare läroböckerna i hemkunskap som jag sett är den som utgivits av Sparfrämjandet. Den är rätt omfattande och antagligen klarar inte aktiva tonåringar med intresset inställt mer på praktik än teori en skrivning på

alla nio avsnitten, från rätt arbetsställning till statliga bostadslån för egna hem. Och inte tror jag någon om att rabbla födoämnes- och kaloritabeller lika tvärsäkert som multiplikationsdittot, men det betyder mindre. Det är en lärobok att söka kunskap i, inte att lära utantill, och den kan tjänstgöra som lätthanterligt uppslagsverk och stimulerande nöjesläsning fram till dess man bildar eget hem.

Ett avsnitt om köket som arbetsplats innehåller sådana konkreta kunskaper om funktion och skötsel, som varje mamma egentligen borde läsa in för att själv kunna ge sina medarbetare saklig upplysning istället för ängsliga varningar och tjat om att inte "dra till". På samma sätt förmedlas i kapitlen "Vad du behöver äta" och "Köpa och laga mat" näringslära och kvalitetsmedvetande på ett lättfattbart konkret sätt.

Under rubriken klädvård, tvätt och hygien ryms ett koncentrat av fakta om material och dess skötsel, där får man saklig motivering för åstundad ordentlighet, men slipper moraliska bannor över den knapplöse och oborstade. Tolerans och förståelse präglar också avsnittet om familjen och samlevnaden i hemmet. Begreppet trivsel analyseras på ett för ungdomar välgörande fräsfritt sätt och ställer regler till förslag

och diskussion istället för att slå fast dem med pekpinne. Familjens ekonomi benas upp och goda råd ges i budgetplanering, ifråga om avbetalningsköp och beräkning av hemmaboende ungdomars andel av gemensamma kostnader och rimlig betalning av lönen till hemmet.

Naturligtvis får man lite sparpropaganda på köpet, men också den sakligt underbyggd med hänvisning till pengars användning och värde. Det fina med Sparfrämjandets lärobok är just denna genomgående sakliga ton, den vilja att ställa problem till diskussion som man hoppas för ömsesidig lösning skall smitta av sig i skolundervisningen och leva vidare i elevernas framtida hem och familjer.

Sonens muffins var av två slag, en sort bakade "för hand" enligt recept och en beredd på kakpulver. Båda metoderna praktiserade i skolan och bedömda med hänsyn till kostnad, smak och tidsåtgång.

"Nästa gång tar jag nog bara pulver", sa sonen och tillade kollegialt leende: "Jag har ju också lite bråttom ibland."

Birgit Öhrn.

Hemkunskap för grundskolan
Sparfrämjandets förlag
Pris Kr. 6:—

Det är tornerspel på riddartiden. Två unga och balda riddersmän kämpar. På sköldarna bär de sin tillbedda dams färger. En av dem utgår som segrare och hastar att lägga triumfen för den skönas fötter. Belöningen, hennes gunst, är han säker på.

I sagans ljus ser sig detta slags uppvaktning som idealet. Vilken härlig tillvaro hade inte kvinnor då! Men när riddaren reste ifrån sitt hjärtas dam för en tid — så satte han ett kyskhetsbälte på henne. Så det kanske fanns en och annan som inte tyckte att "artigheten" var så idealisk...

herrar gör inte så. Kanske därför att de inte har någon hatt.

Hur är det hemma då? "När gav Ni Er fru en blomma sist?" Det finns tröga äkta män som inte reagerar för en sådan annonsuppmaning. Och så finns det de som faller för den hjärteknipande bilden av en ung, stilig man som träder in i tamburen med en knippe tulpaner. De går och gör sammaledes.

På teatern ska en herre gå först in i en bänkrad (han gör det inte alltid), för att liksom förbereda sin dams entré. På bio är det väl inte så noga med den regeln. En wienare kysser damer på hand

far tänka om, när det gäller "artighet mot kvinnor". I rättvisans namn måste man ju tycka, att begreppet "gentleman" nog var bra på sin tid, men att det numera är lite förlegat. Vi vill ha "gentlewoman" också, alltså en tendens att utjämna skillnaden mellan manligt och kvinnligt uppträdande i umgängeslivet och på arbetsplatsen. Det skulle bli mycket roligare då. Vi kan ju börja så smått med att försöka se varandra mera som människor och jämlikar och behandla varandra därefter.

Varför har det skrottats så hejdlöst at Groucho Marx, när han uppvaktar

artighet mot kvinnor — ett beteende på avskrivning?

Hur mycket har vi kvar av allt det där nu? Vi går till en lantlig dansbana en lördagskväll. Bra musik, mycket ungdom och fint väder. Grabbarna går runt och tittar på flickorna och väljer ut en åt sig till nästa dans.

Det är mycket svårt att se, hur det går till, när han bjuder upp. En blinkning bara och ett nästan omärkligt kast med huvudet åt dansbanan till. Men hur det nu kan komma sig så får han med sig den han vill.

Vi är långt från riddartidens höviska giljande.

Hur är det nu i dagens jäkt, på gator, på kontor, i hem, på bio och teater? För att börja med busskön, så måste det väl sägas, att herrar och damer kan vara helt jämspelta i fråga om "bufflighet". Vi är trötta i kön efter arbetets slut, och den polityr som man fick i hemmet har en benägenhet att mattas när man ska mänglas i en fullsatt buss.

Men på morgonen, när vi åker upp i hissen till jobbet? Är det exempelvis en något äldre herre i damsällskapet, så tar han av sig hatten. En kvarleva av en äldre generations artighet. Yngre

så ofta han har ett tillfälle. Här hemma får damer en alldeles särskild min, när en herre trycker sina läppar mot hennes fingerspetsar — en blandning av förtjusning och "vad ska jag ta mej till med karln!".

Hur många "damerna först" får vi inte höra i umgängeslivet! Trots att många damer har slutat upp med att vara de som behöver aktas för stötar, så gonar vi oss väl lite grand för var gång vi blir föremål för herrars artighet. Av gammal vana.

Är nu inte förutsättningarna för artighet mot damer lika rostiga i dessa dagar! Jo, till en del är de det. Kvinnor är inga osjälvständiga varelser längre, som "likt ekorrhingar hänger om männens halsar", och tycker det är nog "att vara till och vara skön". De har ju helt andra villkor nu än förr. De kan stå på egna ben, göra karriär inom sitt yrke och kan t. o. m. utan att rodna tänka sig att försörja en äkta man, som av olika anledningar inte förtjänar pengar.

Har nu kvinnorna fått mera rätt till utbildning och mera oberoende? Ja, det är i varje fall så pass vanligt, att man

den rika och fjolliga änkan, som är så kärlekskrank och tar hans uppvaktning på allvar! Tänk, att ett halvgammalt fruntimmer kan ge sig in i kärlekshandel! Och tänk, att hon inte märker, att han är ute efter hennes pengar! Oj, vad kvinnor är löjliga!

En fördel har herrarna, de där vill vara ohövliga mot damer. Skällsordet "kärring" har ingen motsvarighet i maskulinum, tråkigt nog. Som tillhygge vid behov.

I sekelskiftets Stockholm gick en nybliven kvinnlig gymnastikdirektör hem ensam en sen kväll. En buse erbjöd henne hjärta och hand. Hon värjde sig handgripligen och hon var ung och stark, så mannen föll i gatan. Kommen ett stycke på väg därifrån tänkte flickan: "Jag kanske tog i för hårt", vände tillbaka, hjälpte upp honom och stack till honom en krona. Bussen stod kvar, tankfull.

Den flickan hade något av ett sinne för den nya jämlikheten.

Karin Ödeen.

Linus Pauling hyllad

Under professor Linus Paulings besök i Sverige genomfördes i Göteborg ett stort fredsmöte på initiativ av SKV-distriktet. Så fort norska nobelkommitténs beslut blev kungjort, tillskrev Göteborgs SKV-distrikt Pauling och inbjöd honom att tala i Göteborg. Under hand inbjöds samtliga lokala fredsföreningar att bli medarrangörer.

SKV:s v. ordförande *Stina Skantze* berättar i ett brev om den stora dagen – den 20 december 1963:

"Allt blev lyckat. SKV hade ju omedelbart skrivit till Paulings och fått svar mycket snart. Det allra finaste var dock, att som inbjudare stod *alla* Göteborgs fredsföreningar. I.K.F.F. förstås, Kväkarna, Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen, Kampanjen mot atomvapen, Västsvenska FN-föreningen, Ungdomens fredsförbund, Göteborgs Fredsring m. fl. Detta samarbete hade börjat inför den 1 december, Fredsfångarnas dag. Då hade Kampanjen mot Atomvapen, dvs ungdomarna tagit initiativet. Den gången gav varje förening upplysning om sin föreningsmål och arbete.

Detta samarbete fortsatte omedelbart med Pauling-mötet.

På förmiddagen den 20 december bjöd staden på lunch i Wernerska villan. Förutom hedersgästerna Linus och Ava Helen Pauling inbjöds två representanter från varje fredsförening. Elin Johansson och Kirsten Persson från SKV, Inga Beskow och Ingrid Wiberg från I.K.F.F. och stadsfullmäktiges 1:e v. ordförande direktör Torburn var värd. Efter lunchen var det mottagning hemma hos Ingrid Wiberg. Dit var även pressen inbjuden och en hel del andra.

Hennes ganska rymliga våning var nästan till trängsel fylld.

Klockan 19 samlades de unga på Götaplatsen där de startade sitt fackeltåg till Järntorget. En del av oss gamla fredsarbetare från både I.K.F.F. och Vänsterförbundet vandrade allra först. På trappan till Folkets Hus tog Paulings emot. När vi hurrat färdigt kom en grupp hamnarbetare fram och hyllade med tal och blommor. (Amerikanska sjömän som låg i Göteborgs hamn hade kontaktat hamnarbetarna och berättat att professor Pauling är hedersledamot av det amerikanska hamnarbetareförbundet på ostkusten och det var det som gav impulsen till denna spontana hyllning.)

Alla var vi ju oroliga att möta en till hälften tom sal. Men Folkets Hus största sal var *helt* fullsatt. Man hörde hur bra alla lyssnade. Inga hostningar eller skrapningar av stolar. Ingrid Wiberg hälsade Pauling välkommen och Maja Bolling tackade honom och fru Pauling mycket bra. Fru Pauling höll efter makens lagom långa föredrag ett kort tal om Women's Strike for Peace. Det var mycket bra."

Inte utan stolthet kunde mötesarrangörerna efteråt ta del av vad professor Pauling själv uttalat i norsk press om besöket i Sverige och där han sade att vad som glatt honom allra mest var mötet i Göteborg just därför att så många fredsföreningar hade arrangerat det gemensamt.

På det nya året samlades representanterna för de olika fredsföreningarna på nytt för att bl. a. reda upp sina ekonomiska mellanhavanden. Vid mötet

togs ingen entréavgift, endast kollekt som gav gott resultat och de olika föreningarna behövde endast skjuta till en mindre summa. Det mest positiva var dock att alla ville ha ett fortsatt samarbete och en särskild kommitté valdes med representanter för SKV, FN-föreningen och Ungdomens Fredsförbund. Och man var överens om att samla representanter för alla fredsföreningarna till meningsutbyte åtminstone två gånger om året.

"Fredens Lucior" samlade namn

Fredagen den 13 december, Luciadagen, kunde stockholmarna se en Lucia på Norrmalmstorg. Den här Lucian skiljde sig emellertid något från övriga ljusdrottningar, som med stearin i håret och halsbränna efter allt kaffe, strövade fram på gatorna i city. Lucia på Norrmalmstorg var SKV:s alldeles egen. Bredvid henne fanns ett plakat med texten "Vi hyllar Linus Pauling" och runt henne cirklade flera SKV-kvinnor. De var utrustade med listor som SKV:s storstockholmsdistrikt låtit trycka och på vilka man just den här dagen samlade namn för kraven om allmänt förbud mot kärnvapen och internationell avrustning.

Under sex timmar hade stockholmarna möjlighet att skriva sina namn på listorna. Lucian och hennes medhjälpare fick svara på många frågor och allmänheten var mycket tillmötesgående och intresserad.

Vid en temottagning, som anordnades för Linus Pauling och hans hustru vid deras stockholmsbesök, kunde så en delegation från storstockholmsdistriktet överlämna denna appell till nobelpristagaren. 1.122 namn fanns på listorna. SKV-kvinnorna passade på tillfället att tacka Pauling för hans insatser i arbetet för en fredligare värld. Att detta synbara bevis för kvinnornas uppslutning kring de idéer som Linus Pauling själv varit en av de främsta förespråkarna för uppskattades var inte att ta miste på.

– Så mycket arbete ni har gjort, sade nobelpristagaren rörd.

– Det är ju ändå intet mot era egna insatser, replikerade artigt en av medlemmarna i delegationen.

Linus och Ava Helen Pauling vid göteborgsmötet tillsammans med professor Hedvall vid Göteborgs Universitet.

biociderna och

FÅGELDÖDEN

Användningen av biocider — kemiska växtskyddsmedel — inom främst jordbruket har medfört en stark reducering av många fågelarter i vårt land. Laborator Gunnar Otterlind har i ett par artiklar i Dagens Nyheter belyst de allvarliga skadeverkningar som kunnat konstateras på den svenska fågelfaunan. Otterlind tvekar inte att beteckna de negativa sidorna av biocidproblemet som en parallell till neurosedynkatastrofen — de är bara av mycket större omfattning och varaktighet.

Vad är det då som försiggår? Jo, svenskt jordbruk och trädgårdssodling förbrukar årligen ungefär 7.000 ton kemiska bekämpningsmedel. Det sker i huvudsak genom betning av utsäde med organiska kvicksilverföreningar men även genom användning av klorerade kolväten och organiska fosforföreningar. Det handlar här om en mängd olika preparat, mer eller mindre giftiga. Betningen anses som en god "försäkring" mot parasitsvampar och Statens Växtskyddsanstalt bedriver propaganda för att åstadkomma större utbredning av metoden.

Fröätande fåglar och smågnagare som äter betat utsäde drabbas av förgiftning. Rovfåglar som bl. a. livnär sig på råttor, sorkar och småfågel drabbas indirekt.

Vad är det då som hänt i våra fågelmarker som kan tillskrivas biociderna? Laborator Otterlind svarar (DN 23 11-63):

"Flera vanliga arter har reducerats till en ringa del av sin tidigare numerär. Några av våra totalfredade rovfåglar, som hade en liten men ganska konstant stam, står nu på gränsen till absolut utrotning. Denna utveckling kan följas tillbaka till åtminstone omkring början av 1950-talet, men den har accelererat under de senaste åren.

Beståndet av gulsparv, som tidigare lågt skattat räknade 1–2 miljoner par (siffran är en grov approximering byggd på jämförelser med finska inventerings-siffror) har reducerats med kanske i genomsnitt 90–99 procent i södra och mellersta Sverige. I samma område har den mera sparsamt förekommande ortolansparven nästan helt försvunnit. Kornsparven som fanns i sydligaste Sverige, har rönt samma öde. Råkan har gått tillbaka med traktvis betydligt mera än 50 procent, och på flera håll är den helt borta från tidigare häckningsplatser.

Bland de totalfredade arterna har talrika förgiftningsfall konstaterats hos de få berguvar som finns kvar (före de senaste åren häckade cirka 300 par säkert i hela landet). Havsrönsstammen, uppskattad till totalt 40–50 par, som tidigare räddats genom fridlysning, förefaller att stå inför sitt definitiva slut — åtminstone vid östkusten, där den haft sitt förnämsta tillhåll. Mycket få ungar har fötts eller kommit på vingarna i havsrönsbona de senaste åren. Hög halt av kvicksilver har nyligen fastställts i

ett undersökt havsrönsägg. Pilgrimsfalken som man även trodde sig ha räddat, syns gå samma väg. Vid Falsterbo fågelstation räknas den nu till rariteterna från att under början av 1940-talet ha varit en nästan daglig gäst under högstäcket i augusti–november. Blå kärrhöken, som sedan gammalt haft ett säkert tillhåll vid Närkes slättsjöar, saknades där helt som häckningsfågel för första gången 1963. Tornfalken, som var en relativt vanlig art över hela landet, har gått mycket starkt tillbaka. Talrika förgiftningsfall har träffat andra rovfåglar, såsom stenfalk, duvhök, bivrak, ormråk och flera av ugglorna, främst kattugglan. I övrigt är det särskilt fröätande fåglar som drabbats: gräsparv, pilfink, bofink, grönfink, stare, kaja, nötskrika, raphöna, fasan och ringduva. Även en del simfåglar har dött genom liknande förgiftningar.

EN FARA OCKSÅ FÖR MÄNNISKAN

De bekämpningsmedel som hör till typen klorerade kolväten kan upplagras i växtvävnader och jord under lång tid, framhåller laborator Otterlind, men hur de organiska kvicksilverföreningar som används till betning förhåller sig i detta hänseende synes inte vara utrett. "Föreningar som DDT, aldrin, dieldrin, och endrin kan även på denna väg följa med regnvattnet till vattendrag och sjöar och orsaka massdöd bland fisk och simfågel. Med grundvattnet kan de intränga i vattentäkter och brunnar, där de blir en direkt hälsorisk för människan. Fenomenet är känt från USA, men synes ännu inte ha konstaterats i Sverige."

LUCKOR I LAGSTIFTNINGEN

Men finns det då ingen möjlighet att stoppa de skadeverkningar som sker på fauna och miljö? Det går tydligen inte att med stöd av lagen hejda den utveckling som inletts. I gällande giftstadga finns endast föreskrifter som rör handhavandet av biocider och deras omedelbara relationer till människan

och husdjuren. Fåglar och annat vilt är helt rättslösa. De föreskrifter som finns i giftstadgan är ofta i sig själva ofullständiga, hävdar laborator Otterlind. Varningar för exempelvis de klorerade kolvätenas långtidsverkan i miljön — som kan vara av direkt betydelse från hälsosynpunkt — synes allmänt saknas.

I sin andra artikel tar Gunnar Otterlind upp bristerna i lagstiftningen till granskning. Det föreligger exempelvis ingen skyldighet för tillverkare av biocider att pröva eller visa preparatens allmänna gifteffekt. Effektiv löpande kontroll av exempelvis giftdoseringen vid tillverkningen och användningen av biociderna torde hittills inte varit möjlig.

Otterlind fortsätter med att konstatera att de aktuella författningarna är skrivna i medvetandet om att biociderna i många fall innehåller mycket starka gifter och att man inte velat ta något ansvar rörande biverkningarna på fauna och miljö i övrigt. Dessa bristfälliga författningar har man också följt efter bokstaven, med resultat att vi nu står inför kanske helt irreparabla skadeeffekter.

Enligt de nya författningarna finns det från och med i år vissa möjligheter att förbjuda användandet av sådana preparat som skadar fåglar och annat vilt. Det heter nämligen i dessa författningar att sådana bekämpningsmedel inte får registreras som "hava sådan giftighet eller eljest bedömes kunna medföra sådan skadlig verkan på människor, husdjur, vilt, nyttoinsekter eller nyttoväxter, att det inte lämpligen bör användas i bekämpningssyfte". Men allt beror här på vad bedömare vill lägga i ordet lämpligen.

Efter de skadeverkningar som redan är kända borde användandet av kvicksilverbetmedel, flera klorerade kolväten och andra biocider med hög gifthalt omedelbart förbjudas — i varje fall i nuvarande koncentrationer — anser laborator Otterlind.

VI INSTÄMMER!

"Åtgärderna synes böra omfatta i första hand en mycket stark begränsning i friheten att som nu utan större kontroll sprida höggiftiga bekämpningsmedel, ej minst i form av betmedel", säger laborator Otterlind. "Vidare behövs en starkt ökad upplysningsverksamhet om biocidernas biverkningar på vilt och miljö. Denna bör riktas både till allmänheten och dem som använder biociderna. Läget synes emellertid vara så allvarligt att en opartisk vetenskaplig kommission bör tillsättas, med uppdrag att granska situationen och föreslå vidare åtgärder.

Vi instämmer helt och fullt, och vill gärna medverka till en ökad upplysningsverksamhet i dessa frågor. Men nu väntar vi på riksdagsinitiativ för att stävja de skadegörelser som alltför länge tillåtit ske.

en zigenarflickas barndom

Nog är det väl så för många av oss, att när vi ska berätta ur våra barndomsminnen, så har vi i regel dessa förknippade med ett par platser och trakter vi vuxit upp på.

I bästa fall kanske en och samma trakt. Många har ju vuxit upp i en bygd och gått i skola där. Kanske konfirmerats och gift sig i samma kyrka, och även döpt sina egna barn där.

Men har man som jag vuxit upp som zigenarflicka, så har det inte varit något ovanligt, att bygderna omkring en skiftat karaktär ideligen.

Zigenarnas inkomster har ju varit beroende på vad slags arbete de utfört. Har de haft förtenning och kopparslageri som levebröd, då har de fått stanna så länge som de fått arbete av detta slag. För att sedan draga vidare till annan ort. Likadant har det varit om de haft dansmusiken som inkomstkälla.

Ja, nog har bygderna runt omkring oss skiftat karaktär under våra resor. Alltifrån Norrlands djupa skogar, där man kunde resa mil efter mil utan att se så mycket som skymten av en människa. Och ner till Skånes mjuka slättland. Där man alls inte behövde resa långt förrän man hörde klappret av träskor som ekade mot stengatorna i de små byarna man åkte igenom.

När jag nu skall bläddra i min barndoms bilder, så är det som att titta i ett kalejdoskop, där bilderna kommer fram, finns till en stund för att åter försvinna. Somliga framstår med en skarp skärpa i konturen, andra återigen har åren blekt och gjort en aning diffusa.

Där finns ju människor man mött, vägar man gått. Stigar man trampat på som slingrat sig in i skogens mörktåta grönska.

"Vart skulle den här stigen leda?" frågade man sig.

Kanske låg det stora äventyret där inne i någon av de vackra lövsalarna!

"Det stora äventyret! ja, vad kunde det vara?"

Det sa ju ofta folk till oss:

"Vilket äventyr för er som är zigenare, och får resa så mycket som ni gör!"

Det hörde ju ihop med vårt sätt att leva. Vi måste ju resa för vårt uppehälle. Jag vet inte vad som skiljde rallarna ifrån zigenarnas sätt att leva, men inte kunde det vara så mycket mer än färg och folkslag.

För när rallarna hade lagt räls i en trakt, och arbetet var klart där, så var det ju bara att dra vidare till nästa ort.

Nog stal väl zigenarna ett och annat fjäderfä där de drog fram, men rallarna nöjde sig ingalunda med så blygsam-

ma stölder. Ty de stal väl i regel de grannaste flickorna från traktens pojkar.

Naturligtvis gör jag här inget försvar för zigenarnas tjuvnad, men lite skillnad bör ju ses.

Mig veterligen har det väl aldrig varit skottpengar på rallare, men det har det däremot varit på zigenare. På femtonhundratalet fanns ju lag på detta.

Om uttrycket "Vilket äventyr att vara zigenare" hade uppstått under detta århundrade, då kan man ju förstå det bättre. För då måste det ju ha varit ett äventyr att komma ifrån trakten med livhanken i behåll.

Nåja, det är väl inte sånt folk tänker på när de nämner ordet äventyr i samband med zigenare. Är det inte så att hela livet är ett äventyr, oavsett vilket folkslag som lever det! Skiftningarna är ju oändligt olika för oss alla.

I stora drag kanske en människa kan teckna fram en bild av hur hon vill ha det. Och hur hennes liv ska gestalta sig. Men är det ändå inte de små fina nyanserna i livets skiftningar som verkligen ger den rätta valören åt våra liv? Och är det inte det, som har något av äventyr över sig?

Det som vi människor inte kan göra någonting åt, och som vi vet så lite om. Om någon för bara femtio år sedan hade sagt till en av mina stamfränder: "Dina barn kommer att få gå i skola, och du kommer att bo modernt med varmt vatten osv." så skulle denne ha trott lika litet på det, som dåtidens människor skulle ha trott på raketer till månen.

Men inte är det väl enbart det materiella välståndet som ska dana en människas liv och karaktär! Eller de murar han kan bygga upp runtom sig, vare sig dessa bestå av sten, trä eller vetenskaplig lärdom.

Den inre utvecklingen är väl ändå den som blir den bestående hos oss människor.

Och nog finns det väl något av detta hos oss alla, som vi kan kalla för lyhördhet till vår nästa. Förståelse, eller låt oss helt enkelt kalla det att kunna acceptera varann: Visst var detta folkslag i högsta grad olikta alla andra.

Det kringfläckande liv zigenarna förde, deras färggranna kläder. Deras språk som för den oförstående lät så olikta allt annat i språkväg.

Denna mystiska folkas... Ja, mystik betyder ju egentligen att ha fått så stor inre erfarenhet så man har nått den sanna verkligheten, detta baserat på en religiös uppfattning.

Jag vet inte när man kallade zigenarna för mystiska människor, menade att dessa var så naturnära i sitt leverne så för dem fanns inga hemligheter förborgade. Och genom att deras kvinnor förutsade öden, om det var detta som bidrog till att man tog avstånd från dessa så kallade mystiska människor.

Mystik kan ju också betyda misstänkt. Det är svårt att säga vilket man avsåg, kanske menade man båda delarna. Men för zigenarna själva var det nog fråga om vad man avser med reell verklighet. Detta att inte göra sig illusioner om tillvaron.

Därför lät de heller inte folk komma sig in på livet. Den gamla självbevarelsedriften från århundraden tillbaka gjorde sig fortfarande gällande hos detta folk. Oavsett om den var befogad eller ej. Allt tar ju sin tid.

Kanske detta med förståelse och lyhördhet till sin nästa är något som har vaknat hos zigenarna själva och därför fått gensvar hos andra folkslag.

Jag anser mig inte äga den livserfarenhet eller visdom som behövs för att överhuvud taget göra några värdebedömningar angående något folkslag. Men vad jag här skrivit ned i inledningen till mina barndomsminnen, är enbart några skissartade reflexioner jag inte kunnat undgå att göra från min egen uppväxttid och som liksom blivit kvar hos en från barndomen.

Mina första minnen härrör sig från den tid jag var sex år gammal.

Vi hade slagit läger i Stockholm, invid den gamla väderkvarnen som fortfarande finns kvar vid Skanstullsbron.

Det var omkring år 1932 på försommaren. Här var många zigenare församlade. Tälten låg intill varann i en vid bäge. De flesta tälten var sydda av markisväv i olika färger.

För dem som kom åkande uppifrån bron och tittade ned såg det hela ut som en stor solfjäder som var utspänd med alla regnbågens färger i.

När de sedan kom in i lägret såg de att färgerna från tälten övergick till kvinnornas granna dräkter.

Min äldsta farbror stod mitt på plan och samtalade med far. Farbror Kaldaras som då var i femtioårsåldern ansågs som hövitsman av vår stam. Han bar en klädnad som bestod av en jacka i blått kläde, med mycket vackra snörmakeritränsar fram till knäppningen. Knapparna i jackan var av rent silver och hade formen av halva ägg. De vida byxorna han bar slutade i ett par svarta stövlar av lackskinn, som hade gröna och röda inlägg uppe i stövelskaftet.

Fast bostad och ordnad skolgång för barnen är A och O för zigenarnas sociala anpassning. Åtskilligt har gjorts för att lösa dessa båda nyckelfrågor. Men mycket återstår att göra, inte minst för att utrota gamla fördomar och otäckt rastänkande. Rosa Taikon, konstfackselev och blivande silversmed, berättar här och i ett kommande nummer om hur det är att växa upp utan fast bostad och utan egentlig skolgång. Först när Rosa blev vuxen var det möjligt för henne att via folkhögskolestudier hämta in det samhället dittills förvägrat henne.

I högra handen bar han silverstaven som min farfar hade burit när han levde. Farfar ansågs ha varit den förste hövitsmannen för ätten Taikon. I den vänstra handen höll min farbror sin långa sjöskumspipa mellan fingrarna.

Det mjuka vita skägget som böljade ned från hakan på honom bildade en vacker fond till det långa mörka pipskafet som låg långt ner på bröstet på honom.

På huvudet bar han en svart mössa av tunt persianskinn. Denna klädnad var i regel förbehållen de äldste av männen.

Min far som då borde ha varit i fyrtioårsåldern var inte så praktfullt klädd. Men även han bar vida byxor, som var nedstoppade i de svarta skinnstövlna han hade på sig. Han bar en skjorta av tunt smidigt tyg, som föll i mjuka veck och var åthållen av ett brett skärp i midjan.

Fars annars så högväxta gestalt tycktes vara böjd av en osynlig tyngd, de mörka ögonen såg så sorgsna ut när han samtalade med sin äldre broder:

"Vi får åka till sjukhuset med din hustru, Johan", hörde jag farbror Kaldaras säga.

Vi barn visste ju att mor låg sjuk därinne i tältet. Men som barn förstod vi ju inte att oroas oss på vuxnas vis.

Jag minns att min mor var mycket förtjust i blommor, och min bror Paul och jag hade varit till en av kolonistugorna och fått ett helt fång av syrener som vi bar in till mor. Några dagar senare tog man mor till Serafimern. Där hon låg sjuk en kort tid.

Vad jag sedan minns är Skogskyrkogården i Enske där alla fars släktingar var församlade. Jag tyckte att det var en underlig plats att samlas på: det var mitt första möte med en kyrkogård.

Men här var ju ändå så vackert med alla blommor. Jag tyckte det var synd att inte mor var med och fick se alla dessa blommor. Sedan minns jag den långa raden av kvinnor och män, den högljudna klagan som steg upp mot skyn. Min faster höll mig hårt i handen, ömsom lät det som hon sjöng sin klagan, ömsom som hon kved den.

"Vad det måste göra ont att leva i de vuxnas värld!" tänkte jag när jag såg min fasters sorg. Sen minns jag bara att jag fick en chock, och skrek och sparkade, när jag upptäckte varför mor inte hade varit med ibland oss andra.

Eftersom far var musiker, men även skicklig hantverkare, kunde han inte längre vara med och spela till dans sedan mor hade gått bort. Han måste ju hålla ett sorgeår. Därför fick han under

denna tid utöva kopparslageri och förtjeningsarbete.

När mor dog var vi fyra syskon, av vilka Katarina var den yngsta, hon var då bara nio månader gammal.

Det är omöjligt att sätta sig in vad far kände, sedan han blivit ensam med oss barn.

Att han hade det svårt förstår jag. Jag hade hört sen jag blivit äldre, att en man inte visar sina känslor och sin sorg, det behåller han för sig själv. Jag blir alltid upprörd när jag hör ett sådant uttalande. Fordras det av en man att han skall visa alla andra tecken av livsytringar, som talar om att han är fullt normal, utom denna enda, att inte visa sin sorg och smärta? Jag tycker det låter absurt!

Jag minns att far kunde ta oss barn i famn och gråta bittert över att ha förlorat mor.

Far var även en duktig silversmed.

Han gjorde ett mycket vackert silverkors i filigrans-arbetat mönster av rosor och blad, som bildade en mjuk oval runt själva korset.

Han hade även gjort en silvervas att ha blommor i på mors grav.

Tyvärr stals den ifrån graven.

Platsen är Sundsvall något år senare, närmare bestämt på Skönsmon. Det är vinter och kallt ute. Far har lagt in golv, och tjocka mattor hänger på väggarna i tältet.

Mitt på golvet står en plåtkamin, som är alldeles röd av värmen.

Det är varmt och gott inne i tältet. Far går ut för att hämta in mera ved, när han öppnar dörren sveper en kall och isig vind in, och får oss ungar att krypa närmare kaminen.

"Är ni tokiga ungar, ska ni bränna näsan av er", ropar Mami till oss.

Mami är en kvinnlig gammal släkting som har tagit sig an att hjälpa far med oss barn.

Det är så kallt därute, så när far går omkring där, så låter det som om han trampade på tunna glasbitar.

Och skaren på snön är så hård att man kan skära sig på den.

Far kommer in och staplar upp veden intill kaminen. Det knäpper så lustigt i den, när den har legat intill värmen en stund.

Far sätter sig intill spisen och tar fram sin pipa som han stoppar omsorgsfullt. Han ser tankfull ut, under det han suger i sig röken från pipan.

Han har då och då kastat blickarna på Paul och mig, som ligger på golvet och bläddrar i en bilderbok med texter till. Plötsligt tar far pipan ur munnen

och vänder sig till oss barn och säger: "Hörni barn, tycker ni inte det skulle vara roligt att kunna läsa vad som står i den där boken?"

Det blir alldeles tyst i tältet, det är bara veden som fortsätter att knäppa.

Paul som är äldst av oss två avbryter tystnaden i det han vänder sig till far och säger: "Ja, men hur skulle det gå till?"

Jag börjar så smått undra om far har tänkt anställa någon som ska komma och läsa böckerna för oss.

"Ni ska naturligtvis gå i skola som alla andra barn här på Skönsmon gör!" säger far. "Gå i skola?" Ja, det är ju dit alla barnen går, som passerar vårt tält däruppe vid landsvägen.

Jag vet inte huruvida far mötte något motstånd av skolstyrelsen, när han gjorde sin förfrågan angående vår skolgång. Det var väl inte så vanligt för tjugusju år sedan att zigenarbarn gick i skola.

Hur som helst några dagar senare var vi på väg till skolan. Paul nio år gammal, jag själv fyllda sju år.

"Jasså, så här såg en skola ut, och det var här man fick lära sig att läsa!" tänkte jag under det att jag betraktade de bruna bänkraderna med sina snedställda lock ovanpå.

De breda höga fönstren släppte in det mörkblåa morgon-ljuset, som ännu skulle ta någon timma på sig, innan det övergick i dager.

Barnen tittade nyfiket på oss och undrade nog vad vi var för ena, som kom så här mitt i en termin. Framme vid katedern satt lärarinnan, fröken Larsson.

Hon var liten och rundnätt till figuren. De blåa godmodiga ögonen, som lyste i hennes runda lilla ansikte, lät oss barn förstå, att hon hade tålmod nog för att lära en hel hop med ungar de första reglerna för att de skulle lära sig läsa överhuvud taget.

Det kan väl inte belasta oss ungar, om vi var något till stolta över oss själva den dag när fröken Larsson efter skolans slut kom ner till tältet där vi bodde och gick in i smedjan till far där han höll på med sitt arbete.

Hon ville personligen tala om för honom att hans barn gjorde minsann stora framsteg efter bara några få månader i skolan. Vi kunde ju redan läsa de stora bokstäverna flytande!

Far var av den meningen att flit skulle belönas. Nu kanske vi äntligen skulle få de skidor vi hade tjatat om så länge. De flesta av barnen kom ju skidåkande till skolan. Och varför skulle vi behöva gå? När har någonsin ett barn

Forts. på sid. 18

Edita Morris

Edita Morris är svenska, hon har levat i Sverige under de första tjugo åren av sitt liv. Fortfarande talar hon utmärkt svenska. Tjugottårig gifte hon sig med Ira Morris, en jämnårig amerikansk författare. De är bägge till yrket författare. Edita Morris är mest känd genom sin bok "Hiroshimas blommor" som utkommit på 27 språk. Just nu inspelas i Japan en film byggd på denna bok.

I ett privatbrev till Andrea Andreen skriver Edita Morris från New York 5.12 1963:

"Vi måste fånga kärleken! Jag känner kärleksstyrkan var jag än reser på vårt klot; nu måste vi bara hitta på ett fyndigt sätt att "fånga" den (som man fångar en vacker fjäril i ett nät) och använda den. Jag har just skrivit detta i min nya roman "Hiroshimas frön" och jag går omkring och tänker hur vi ska bära oss åt med detta kärleksfångandet. Vi få lov att skynda oss. Jag vill hjälpa till också. Och få andra – alla – att hjälpa till. Om man kunde be folk över radion att upphöra att hata **genast**, att älska **genast**. De ser solen med sina ögon. Om de bara vande sig att se denna enorma styrka, kärleksstyrkan, med sina inre ögon så tror jag vi skulle få färre mord, tortyr, elände, atombomber."

och 8.12 63:

"Jag blir stolt och glad att bli utgiven av dig och din grupp – det vill säga **min** grupp också."

Om Hiroshima-hemmet

Ira och Edita Morris började planera detta företag i samband med sitt första besök i Hiroshima år 1955. När de återvände efter två år hade de nyss nämnda hjälpåtgärderna vidtagits. Man beslöt då att det som bäst behövdes var en samlingspunkt, öppen för alla överlevande som ville begagna den. Den femte maj 1957 invigdes Hiroshimahemmet. Sen dess har det oavbrutet varit i verksamhet i samma byggnad – ett förutvarande téhus i japansk stil beläget vid stranden av en av floden Othas fem armar. Huset undgick förstöring genom att det låg en bit från centrum. Med sitt vackra läge och sin lilla rofyllda trädgård har det visat sig vara en idealisk mötesplats för de sammankomster tre gånger i veckan som ordnas av det japanska föreståndarparet och dit överlevande från något av Hiroshimas många distrikt inbjudas.

Gästerna som väljs bland de sämst ställda eller äldsta av de överlevande tillbringar dagen med att prata, se på TV och ta de heta bad som japanerna älskar. De får en kostnadsfri måltid och på eftermiddagen är det alltid en filmföreläsning, en dansuppvissning, en gramofonkonsert eller någon annan form av underhållning som normalt är alldeles för dyr för dem. Tidningar och sällskapsspel finns tillgängliga inte bara för dessa grupper utan för alla överlevande som vill titta in på tider då inga möten pågår. "Ikoi-no-no", Tröstens hus har nu besökts av mer än 45.000 personer.

Besökarna har uttryckt sin förhoppning att hemmet ska kunna fortsätta sin verksamhet så länge det behövs. Hitills har kostnaderna delats mellan några få enskilda med ett bidrag från Japans Pen-klubb. Nu försöker man få in medel till en fond på 150.000 dollar för att ha säkerhet för framtiden. Bland medlemmarna i den internationella kommitté som tillsatts för detta ändamål märks Albert Schweitzer, J. P. Sartre, Gunnar Myrdal, Perl Buck m. fl. Amerikanska staten har utlovat skattefrihet för hemmet.

Hiroshima-människan

Av Edita Morris

I Hiroshima och Nagasaki och deras omgivningar eller spridda över Japan bor omkring 250.000 överlevande efter världens första atombomber. Det är väl värt att undersöka hur det står till med denna befolkning — unik på jorden — nu när kapprustningen i fråga om kärnvapen sker i ökat tempo och nya nationer bereder sig att delta i tävlingen. Det är mer än en möjlighet att vårt eget öde i en ej alltför avlägsen framtid ska bli att likna dessa atomskuggor som med askgrå ansikten, hålogda, halvt invalider, halvt arbetslösa uppehåller sig i katastrofområdena.

Hiroshimamänniskan. Märkligt att denna beklagansvärda varelse väcker så föga nyfikenhet! Massan av utländska turister i Japan besöker honom sällan; mänskligheten synes vara likgiltig för hans öde. Och dock är Hiroshimamänniskan vårt århundrades mest fantastiska skapelse, han tillhör ju den nya, hittills okända bestrålade arten. Andra av hans slag finns endast i det närbelägna Nagasaki.

Pekingmänniskan, gryningens människa, bar liv inom sig; Hiroshimamänniskan, skymningens människa, bär döden i sitt blod och därtill den hemska förmågan att skapa en avkomma av monster. Hiroshimamänniskan kan faktiskt bli framtidens människa, det tänkbara upphovet till en ätt av idioter och missbildade, människor med sex fingrar eller två huvuden.

Bland de många överlevande jag råkade under olika besök i Hiroshima minns jag gamla Fumiko Harada som ett typiskt atombombsoffer. Jag säger "gamla", men Fru Harada är endast 40 år och för 18 år sedan var hon en vacker ung kvinna gift med en förmögen köpman. Hon bor med sin brorsdotter, som nyss drabbats av cancer, i ett skjul uppfört av plåtburkar och täckt med bräder. Fru Harada stiger upp klockan fyra på morgonen och går på mycket svullna ben åtta km till den utkant där vägarbete pågår. (Stadens myndigheter har för vana att använda överlevande till kommunala arbeten.) Efter dagens arbete söker hon på stranden efter sjögräs eller musslor och bland kularna efter ätbara växter för att utöka sin magra risportion. Snö och regn tränger igenom det otäta taket i kojans

så att de bägge kvinnorna måste sova med ansiktena täckta av tidningar. När Fru Harada går till arbetet måste hon gömma knivar och andra skarpa föremål av rädsla för att brorsdottern som nästan ständigt har smärtor ska ta "Hiroshimautvägen".

Oräknliga överlevandes liv förlöper på detta sorgliga sätt. Uppskattningsvis omkom 150.000 vid de två atomexplosionerna men tusentals andra har fallit offer för olika former av "strålningssjukdom" från lever- och körtelrubbingar till leukemi, den store förgöraren. Men det senaste kapitlet i sagan om Hiroshima handlar om den plötsliga ökningen av "vanlig" cancer, dvs. benkancer, cancer i inre organ osv. Orsaken till detta anses vara att flera typer av vanlig cancer har en relativt längre inkubationstid.

Kancer! Kancer! Sjukhusen i Hiroshima och Nagasaki är fyllda av cancerfall år 1963 och den ökade dödligheten bland de överlevande har intensifierat den oro som tyngt dem under aderton år. Till Hiroshimamänniskans oro för sin hälsa kommer hennes bekymmer för sin arbetsförmåga. Den är tyvärr mycket nedsatt och därför tillhör hon de ekonomiskt sämst ställda i ett land där man lever på existensminimum. Enbart inom Hiroshima är 600 familjer av överlevande officiellt betecknade som understödstagare: dessa personer får någon liten hjälp, sällan uppgående till mer än tio dollar per familj i månaden.

I samband med min makes och min verksamhet för Hiroshima har vi fört en omfattande brevväxling med över-

Maken och författarkollegan, Ira Morris har vådjat om ekonomiskt stöd för Hiroshimahemmet. Vi låter t. v. denna vådjan gå vidare till vår läsekrets. Bilden här nedan visar "Ikoi-no-no" — Tröstens hus.

levande; dessa brev ger bättre än närgonting annat en bild av de överlevandes öde. Jag har samlat utdrag av min brevväxling med Keiko Nakamura, en ung husmor från Hiroshima som vistats länge i Kanada och som därför skriver och talar utmärkt engelska. Hon är en person med sangvinisk läggning och skrev ogärna om sorgliga saker det var i form av efterskrifter till breven hon berättade om sin makes sista sjukdom.

PS till brev avsänt från Hiroshima i november 1961:

"Sedan omkring en månad har Fumio inte mått riktigt bra: yrselanfall och ibland buksmärter. I går förmådde jag honom att söka en läkare som sade att

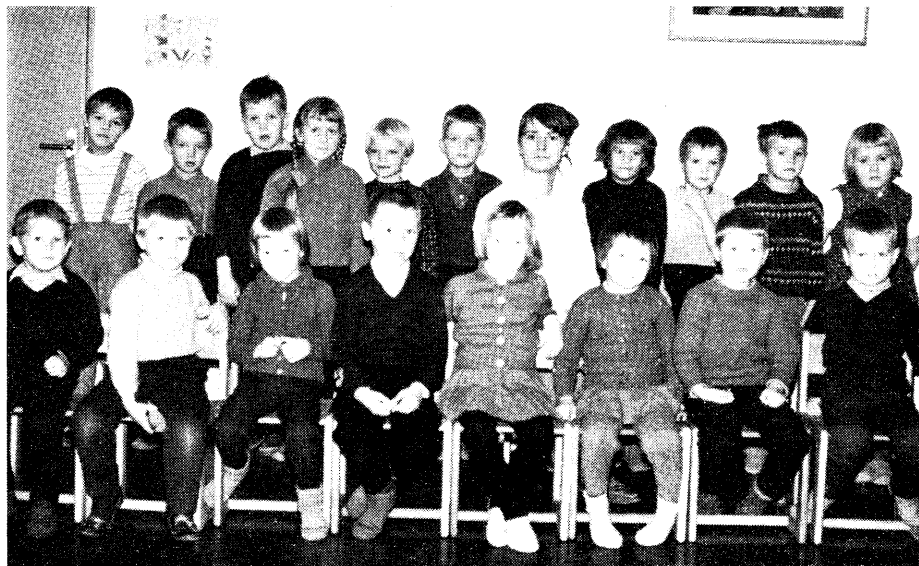
Forts. sid. 17

första kullen i Kullens lekskola

Här får ni göra bekantskap med den allra första kullen förskolebarn i "Kullens" nystartade lekskola. När fotografen kom, ville självklart alla vara med – och så fick vi ett "riktigt skolkort".

Lekskolan har kommit till tack vare ett mycket energiskt arbete från SKV-avdelningens sida. De kommunala myndigheterna har inte fått någon ro, gång på gång har avdelningen förnyat sin framställning och nu har alltså lekskolan installerats i en lokal i Folkets Hus i Koskullskulle.

– Varför finns det så få daghemsplatser i Uppsala? Är stadens myndigheter negativt inställda till den formen av barntillsyn? Eller finns det rent av ingen efterfrågan?

Det är frågor som lätt inställer sig när man tar del av de siffror som visar situationen år 1962 vid Uppsala stads barnavårdande institutioner. I en stad på 80.000 invånare finns det nämligen summa summarum 5 daghem med 184 platser.

Lekskolorna är bättre gynnade: 21 stycken med 38 avdelningar och sammanlagt 740 platser. – Men det kan väl ändå inte räcka till för att möta efterfrågan?

Med dessa och andra frågor på tungan vänder vi oss till föreståndaren för stadens barnavårdande institutioner, fröken Annie Schülzberg, som står mitt uppe i en intensiv planeringsverksamhet men ändå tar sig tid att svara på våra frågor.

När det gäller antalet daghemsplatser medger föreståndare Schülzberg att det är lågt i Uppsala, både i absoluta tal och jämfört med andra städer av motsvarande storlek. Men hon förklarar det med att den aktiva efterfrågan på daghemsplatser är relativt liten. En förvärvsarbetande mamma tar reda på om det finns plats för hennes telning, och gör det inte det så ordnar hon tillsyn på annat sätt och hörs sedan aldrig av. Det utövas alltså inte något tryck på myndigheterna i fråga om daghemsplatser. Med lekskoleplatser förhåller det sig inte på samma sätt, man hör av sig då och då och undrar om man inte är på tur snart, och trycket på myndighe-

terna när det gäller att tillgodose efterfrågan blir därför större. Ändå är det här som på så många andra platser bara sexåringar som kommer in. I bägge fallen gäller det förstås också, att många – som i och för sig är intresserade –

*detta är
UPPSALA
80.000 inv.
bara 5 daghem*

aldrig hörs av, därför att de vet att det är ont om platser och tror att det inte är någon idé att anmäla sig.

Vi kan inte undgå att dra slutsatsen, att det faktum att det finns så få daghemsplatser till syvende och sist är ett uttryck för de anslagsbeviljande myndigheternas egna värderingar, eftersom de förhållanden som fröken Schülzberg framhåller och som inverkar på den aktiva efterfrågan också måste vara väl kända av dem. Det är alltså rent och skärt hyckleri att blunda och låtsas som om det inte existerar något annat behov än det som tar sig uttryck i an-

mälningar, förfrågningar och opinionsyttringar av olika slag.

Vi frågar föreståndare Schülzberg, om hon är av den uppfattningen att det är en mindre andel av gifta kvinnor med förskolebarn som har förvärvsarbete i Uppsala än i andra städer av liknande storlek. Men så är inte fallet. Snarare motsatsen, anser fröken Schülzberg, om man tar hänsyn till de många gifta studenterna med småbarn. Deras studier bör ju jämföras med förvärvsarbete, eftersom de svärigen låter sig kombineras med heldagspassning av småbarn, om de ska bedrivas effektivt.

Men, undrar vi, förhåller det sig möjligen så att man i Uppsala har svår känning av bristen på utbildade förskollärare och att man helt enkelt inte har personal till så många barnavårdande institutioner som man skulle vilja inrätta? Nej, svarar fröken Schülzberg. Uppsala har tvärtom klarat sig ganska bra hittills tack vare att det finns ett förskollärarseminarium i staden och att många förskollärare gärna vill stanna kvar här efter examen. När det gäller de ordinarie platserna har det därför hittills inte varit några problem, men det har ibland varit litet besvärligt att få vikarier för längre eller kortare tid.

Vi kan inte hitta på några fler tänkbara ursäkter för myndigheternas underlåtenhetssynder utan måste konstatera att våra farhågor har bekräftats. Uppsala stads myndigheter är tydligen inte intresserade av att antalet daghemsplatser blir mer än symboliskt, sett i förhållande till det verkliga behovet.

Vårt intervjuoffer, som knappast kan undgå att märka den betryckta stäm-

SKV:s kongresskampanj

ning som sprider sig omkring oss, skyndar sig att upplysa om att i stafförslaget för nästa år föreslås en kraftig utbyggnad både av daghem och lekskolor. Visserligen är den föreslagna ökningen betydligt mindre för daghemmens än för lekskolornas del, men eftersom antalet daghemsplatser nu är så mycket mindre än antalet lekskoleplatser blir den procentuella ökningen ändå betydligt större för daghemmen, omkring hundrafemtio respektive nittio procent, om förslaget går igenom.

Vi kan inte känna oss övertygade om att ens denna ökning kommer att innebära att alla förvärvsarbetsande mammor som så önskar kan få sina barn placerade på ett daghem och vi övergår därför till att höra oss för om tillgången på familjedaghem och förmedlingen av sådana genom de kommunala myndigheternas försorg. Till vår överraskning får vi veta, att det tills helt nyligen inte existerat någon sådan kommunal förmedling (annat än för ett litet antal särskilt infektionskänsliga barn) och följaktligen inte heller någon kontroll av familjedaghem, trots att sådana ju måste utnyttjas i mycket stor omfattning till följd av bristen på daghemsplatser. Men under det senaste året har man startat en försöksverksamhet med förmedling av familjedaghem av i viss mån ny typ. På grund av de uppenbara nackdelarna med familjedaghemsvärksamhet av vanlig typ — kontrollen är ganska yttlig tar fasta på de yttre förhållandena, den säger ingenting om familjemiljöns psykiska sida och om hur det barn som placeras där kommer att uppleva den — vill man åstadkomma en mycket intensivare kontakt med både barnens föräldrar och familjedaghemmen. Man har mer personal för hembesök och för kontakter i form av upplysnings- och föräldramöten, och man vill försöka komma fram till en individuell behandling av varje barn, med möjlighet till omplacering om barnet inte finner sig till rätta i det första familjedaghemmet. Detta är uppenbarligen en sak som ligger fröken Schülzberg om hjärtat, hon talar sig varm för denna förbättrade form av familjedaghem som särskilt behövs för barn till förvärvsarbetsande mödrar med lång arbetstid eller skiftarbete och för infektionskänsliga barn. Vi lämnar henne med en känsla av att om det kan skapas en opinion för behovet av daghemsplatser, i institutioner såväl som i privata hem, så skulle ingen vara gladare än hon.

Intervjuare: Karin Hammarström och Kristina Boman.

Att skaffa nya medlemmar till SKV, öka Vi kvinnors upplaga, skapa en stabil ekonomisk grund för förbundets verksamhet — det är de tre väsentliga uppgifter vi ställt oss i den organisationskampanj som ingår i förberedelserna till vårens jubileumskongress. Och det är kring de tre uppgifterna tävlan mellan distrikten går.

Hur den ädla striden kommer att utfalla är ännu allt för tidigt att spå. När detta skrives har precis hälften av kampanjtiden förflutit och tar man hänsyn till dels jul- och nyårsfirandet, som infallit under den gångna perioden dels det välkända portgångsföret, som ju alltid brukar vara lite trögt, så vågar man väl säga att den mest givande delen av kampanjen har vi framför oss.

Nu ska vi berätta litet om hur det gått hittills.

I den första "lotteridragningen", som ägde rum den 2 december och gällde *medlemsvärningen* var det summa 32 SKV-medlemmar som kvalificerat sig för deltagande och dessutom några avdelningar som meddelat att de värvat ett antal nya medlemmar, men icke uppgav namnen på de som värvat dem. De flesta värvarna hade skaffat en eller två nya medlemmar, men en — Anna Wennberg i Årstaavdelningen i Stockholm — ståtade med 7 nya medlemmar och Gunn Skoog i Borlänge hade skaffat 4. Vinnare i dragningen blev Gertrud Stjärnberg, Solna, Karin Berglund och Elsa Holm Vantöravd. i Sthlm, Astrid Westerlund, Korsträsk, Asta Bengtsson, Alafors, Ellen Lindén och Gunn Skoog, Borlänge, Anna Pettersson, Avesta, Sonja Andersson, Gun Wahlund och May Ståhl, Hägersten, Sthlm, Gunhild Östling, Sundbyberg, Anna Wennberg och Elma Gustavsson, Årsta, Sthlm, Astrid Brölund, Farsta, Sthlm, Stina Andersson och Anna Karlsson, Stuvsta, Calla Jacobsén, Huddinge, Seskarö SKV-avdelning och Kalix SKV-avdelning.

Nästa dragning i medlemsvärningslotteriet blir den 1 februari — tills dess vågar vi hoppas att åtskilligt flera kommer att ha kvalificerat sig för deltagande. Det gäller som sagt att skaffa nya medlemmar till förbundet! Och det går, bara man ger sig ut på fältet.

Den 16 december var det så tid att förrätta första dragningen i det andra lotteriet, det som gäller *prenumerantvärningen*. Alla avdelningar som till ovannämnda datum uppnått minst hälften av årets prenumerationsupplaga fick deltaga i lotteriet, där 3 vinster utdelades. Resultatet var mycket gott; 41 avdelningar hade kvalificerat sig för deltagande. Vinnare blev följande avdelningar: *Pajala* i Norrbotten, *V:a Lundby* i Göteborg och *Farsta* i Sthlm. Eftersom deltagandet var så bra beslöt sekretariatet att också utdela 3 tröstpriser och vid dragningen tillföll dessa *Solna*, *Västervik* och *Koskullskulle*.

Till den andra dragningen, som genomfördes den 15 januari, hade 32 avdelningar kvalificerat sig, d. v. s. uppnått eller överskridit 1963 års prenumerationsupplaga. Tillsammans hade dessa 32 överskridit fjolårsupplagan med 129 ex. — inget dåligt resultat! Följer alla andra avdelningar exemplet kommer vi att kunna notera en stilig ökning av vår tidningsupplaga.

Vinnare i dragningen blev *Munksund-Piteå*, *Hällefors* och *Uppsala*. De tre tröstprisen gick till *Lund*, *Huskrarna* och *Kviberg* i Göteborg.

Resultaten beträffande den tredje uppgiften — att skaffa förbundet en stabil ekonomi — ger de inramade redovisningarna här nedan besked om *Det är tydligt att "sparbössegiven" måste få en helt annan och bredare avslutning*. Endast 15 avdelningar har hittills redovisat sina resultat — när kommer de andra? Vi talade om den här saken i fjol i nr 7 av vår tidning så alla vet vad det gäller: *minst en 25-öring per vecka och medlem!* För de flesta innebär det inget kännbart "offer", det är vi övertygade om. Men de mansas bidrag blir sammantaget en stor summa, och det är det förbundet behöver.

Studera för övrigt redovisningen. Fyra enskilda vänner står för sammanlagt 147:28! Säkert finns det många flera som gärna vill ha en sparbössa och hjälpa till, bara man talar med dem. Eller vad tror ni själva?

Nu väntar vi alltså på er andra! Och kampanjen går vidare.

Resultat av "sparbössegiven" under kongresskampanjen

Från våra avdelningar:

<i>Båtskärsnäs</i>	132:—
<i>Koskullskulle</i>	95:—
<i>Arjeplog</i>	50:—
<i>Nyliden-Slagnäs</i>	36:30
<i>Farsta, Sthlm</i>	250:—
<i>Nacka-Boo</i>	50:—
<i>Huddinge-Stuvsta</i>	101:73
<i>Solna</i>	311:37
<i>Sundbyberg</i>	170:88
<i>Lidingö</i>	50:—
<i>Partille</i>	41:—
<i>Göteborgsdist.</i>	500:—
<i>Eskilstuna</i>	18:—
<i>Vetlanda</i>	25:—
<i>Skärgården (Obbola-Umeå-Holmsund)</i>	316:69

Från enskilda:

<i>Sigrid Nyström, Ekerö</i>	15:—
<i>Gerda Lundin, Sthlm</i>	33:50
<i>Nanny Forsman, Sthlm</i>	60:78
<i>Anna Malmkvist, Sthlm</i>	38:—

Summa kronor 2.295:25

Ekonomiska anslag till förbundet under kongresskampanjen

Från SKV-avdelningar:

<i>Avesta</i>	200:—
<i>Karlskoga</i>	300:—
<i>Karlstad</i>	100:—
<i>Sundbyberg</i>	500:—
<i>Örebro</i>	500:—
<i>Skärgården (Obbola-Umeå och Holmsund)</i>	780:—
<i>Jönköping</i>	20:—

Från enskilda:

<i>Ingeborg Lindberg Sthlm</i>	100:—
<i>Anna Lundgren, Sthlm</i>	500:—
<i>Sigrid Nyström, Ekerö</i>	20:—
<i>Rut Ettlinger, Sthlm</i>	30:—

Summa kronor 3.050:—

aktuellt SKV-krav:

kommuner bör ej köpa SYDAFRIKANSKT

Många har upprörts över det faktum att man delat ut sydafrikanska apelsiner vid skolbespisningarna i Jönköping och vid sjukhusen i Uppsala. Storstockholmsdistriktet — som bildades genom sammanslagning av SKV-distrikten i Stockholm och länet vid en konferens den 20 okt. — har vänt sig till de kommunala myndigheterna i huvudstaden och länet och begärt en försäkran om att de inte kommer att köpa sydafrikanskt.

I skrivelsen heter det:

Den pågående bojkottaktionen mot sydafrikanska varor har mött stort gensvar i svensk folkopinion. Ungdomsorganisationerna, flertalet av kvinnoorganisationerna, liksom en rad fackliga organisationer deltar i en eller annan form i aktionen. Man kan nära nog uttrycka det så att det blivit en nationell samling kring bojkottaktionen och att avsteg från bojkotten allt mer uppfattas som en utmaning mot folkmeningen.

I syfte att göra bojkottaktionen mot sydafrikanska varor så effektiv som möjligt bör det bli praxis att även kommunala och statliga institutioner vid inköp av varor handlar i överensstämmelse med de folkliga organisationernas mening. Det är ytterst beklämmande när styrelser och administrativa ledningar som är folkvalda eller tillsatta av folkvalda församlingar bryter mot bojkottens anda och beordrar inköp av bojkottade varor, som enskilda konsumenter vägrar ta befattning med.

Då kommunerna till olika institutioner — skolor, sjukvårdsinrättningar etc. — har att göra omfattande inköp, anser vi det angeläget att man därvid iakttar respekt för och handlar i överensstämmelse med bojkotten mot sydafrikanska varor.

Vissa exempel — bl. a. från Jönköping och Uppsala där sydafrikanska apelsiner delats ut vid skolbespisningar respektive sjukhus — har väckt berättigad oro bland allmänheten och man frågar sig om kommunerna inte borde ta hänsyn till bojkottaktionen. Undertecknad organisation vill därför rikta följande fråga:

Kan berörda kommunala instanser lämna en försäkran om att inga sydafrikanska varor inköps till skolor, sjukvårdsinrättningar, barnstugor, ålderdomshem och andra institutioner, vilka sorterar under kommunal förvaltning?

KINA

Svensk-språkig bildtidning i färg
— 40 SIDOR —

UTKOMMER VARJE MÅNAD
antik och modern konst
kultur och vetenskap

Arsprenumeration kr. 10:—, kan insättas på Svensk-Kinesiska Föreningens postgiro 50 12 77. Vi förmedlar även pren. på den engelskspråkiga bildtidningen.

China Reconstructs

Arsprenumeration kr. 7:—, Gratis provnummer av endera av dessa tidskrifter mot insändande av 50 öre i frimärken till Svensk-Kinesiska Föreningen, Kungsgatan 77, Stockholm K

stort eko i dagspressen

Aktionen rönt stor uppmärksamhet i dagspressen och i Östra Småland (s) gjordes följande kommentar på ledarsidan: ... Vi tycker att frågan är generande för de kommunala representanterna. Visst kan de lämna en sådan försäkran, om de bara vill. Och visst går det att tillse så att givna inköpsdirektiv följs, om man bara anstränger sig en gnutta. Det borde vara självklart att man på kommunalt — och statligt — håll tog hänsyn till den bojkottaktion ungdomsorganisationerna, flertalet kvinnoorganisationer och fackföreningsrörelsen deltar i eller stöder.

kommunerna svarar positivt

Flera kommuner har svarat på SKV-distriktets framställning. Först i raden kom drätselkammaren i Nacka stad som översände protokollsutdrag över interpellationssvar i frågan som avgetts redan på våren 1963 och där det meddelades att sydafrikanska produkter icke förekommo i samband med skolfrukosten i Nacka, och att den personal, som omhändertog inköpen härtill, också anmodats bevaka, att detta icke skedde under den tid bojkottaktionen pågick.

"kommunal bojkott angelägen"!

Kommunalnämnden i Österhaninge kommun anför:

"Då ävenledes en kommunal anslutning till bojkottaktionen, synes angelägen hemställer kommunalnämnden hos berörda styrelser och nämnder att så länge bojkottaktionen mot sydafrikanska varor pågår icke beordra inköp av sydafrikanska produkter."

Nynäshamns drätselkammare beslutade uttala, "att såvitt den kunde bedöma berörda kommunala organ icke kunde lämna sådan försäkran, som önskades. Kammaren beslutade emellertid även överlämna skrivelsen till de myndigheter, som kunde tänkas vara berörda av skrivelsen med hemställan om beaktande av vad i skrivelsen anförts".

Ett liknande svar har ingått från Värmdö kommunalnämnd som säger:

"Kommunalnämnden beslutade i enlighet med arbetsutskottets förslag meddela, att kommunalnämnden ej kan ge den begärda försäkran, att inga sydafrikanska varor inköpas, men skall nämnden uppmana förvaltningsorganen, att vid sina varuinköp den pågående bojkottaktionen må respekteras."

Gustavsberg beslutar att ej köpa sydafrikanskt.

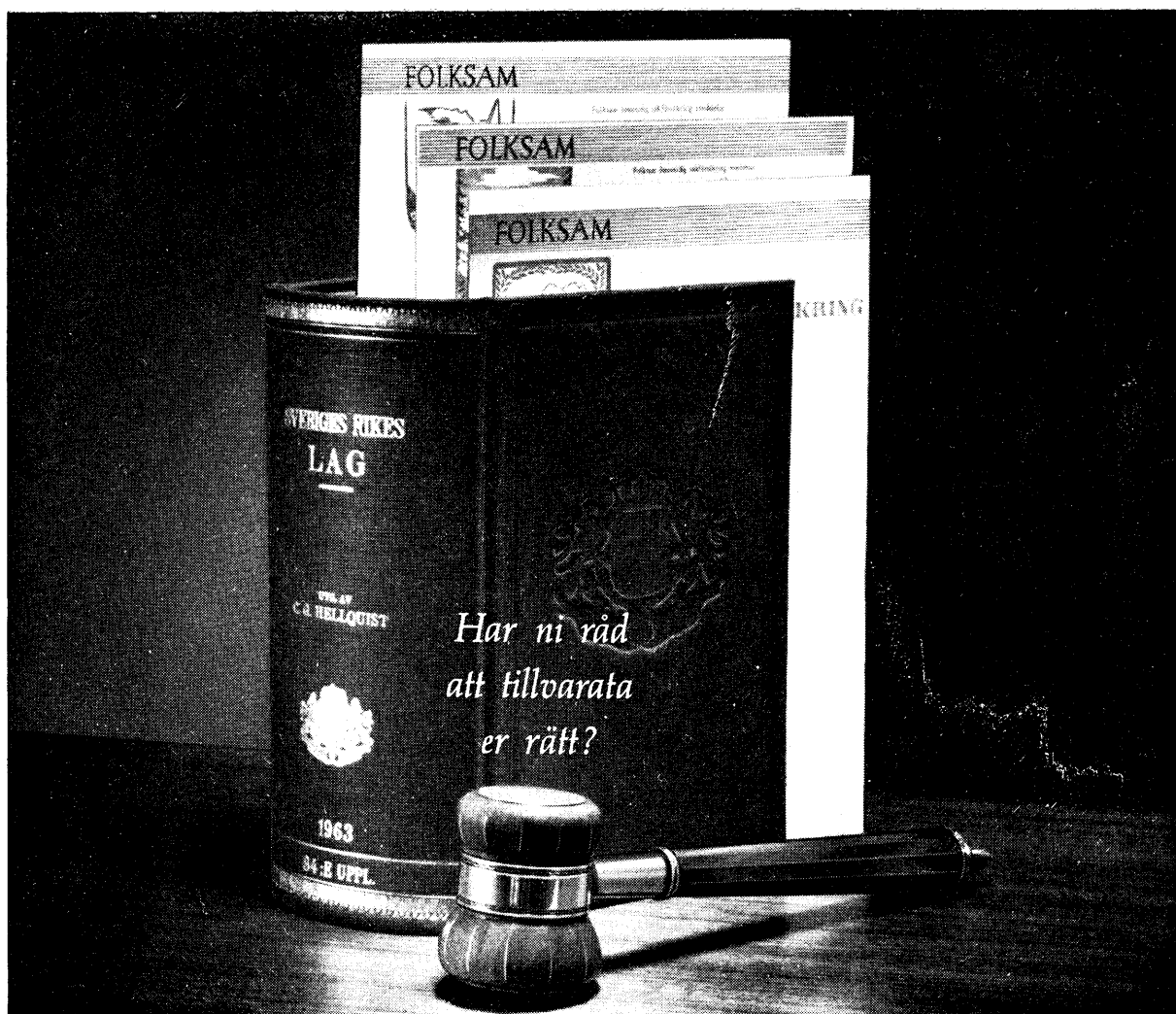
Kommunalnämnden i Gustavsbergs kommun ger genom protokollsutdrag tillkänna att

"På förslag av allmänna avdelningen beslutade kommunalnämnden tillstyrka en framställning från Svenska Kvinnors Vänsterförbund att kommunen ej skall köpa sydafrikanska varor."

Från Vallentuna kommunalnämnd meddelas att

"Beredningen hade föreslagit att skrivelsen delgives de olika förvaltningar, som har att göra inköp för kommunens räkning, med rekommendation om beaktande..."

Kommunalnämnden beslöt i enlighet med beredningens förslag."

FOLKSAM ger rättsskydd

Folksam slår vakt om sina försäkringstagares trygghet även på det rättsliga området. Genom rättsskyddsförsäkring erhåller Folksams försäkringstagare ersättning för sina advokat- och rättegångskostnader i de flesta tvister, som kan prövas av allmän domstol.

När behövs Folksams rättsskydd?

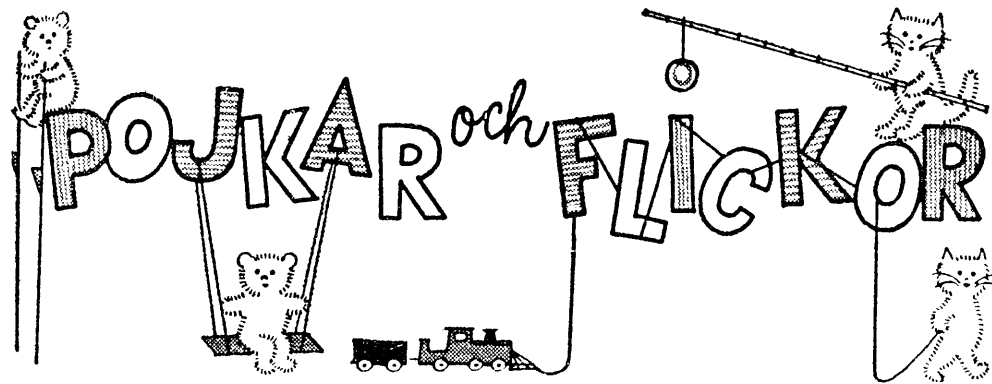
När man kanske minst anar det inträffar en händelse, då det kan kännas tryggt att med hjälp av Folksams rättsskyddsförsäkring utan ekonomiska hänsynstaganden kunna anlita en erfaren advokat.

I våras inkom till Folksam anmälan om ett fall då en dam i en mellansvensk stad halkat och fallit omkull på isbarken vid ingången till ett av våra större varuhus. Vid fallet ådrog sig kvinnan ett komplicerat benbrott. Fastighetsägaren vägrade att utge skadestånd. Genom Folksams rättsskyddsförsäkring blev det ekonomiskt möjligt för den skadelidande att anlita advokat och få skadestandsfrågan prövad av domstol.

Folksams rättsskyddsförsäkring ingår automatiskt i följande fullständiga försäkringar:

HEMFÖRSÄKRING, VILLAHEMFÖRSÄKRING,
LANTGÅRDSFÖRSÄKRING,
SPORTSTUGEFÖRSÄKRING, BILFÖRSÄKRING,
MOPEDFÖRSÄKRING, BÄTFÖRSÄKRING,
UTLANDSRESEFÖRSÄKRING

tänk efter före **FOLKSAM** *försäkrar*

Hur regnbågen kom till

Av Harry Iseborg

Regnet föll i Körsbärsgård. Men frampå dagen upphörde regnet, solen tittade fram och över Staden lyste och skimrade en regnbåge.

— Snyggt, sa Pojken som var en buss.
— Kan just undra hur regnbågen har kommit till? sa Lilian.

— Det kan jag tala om för er, sa klockmakarn.

— Ja, gör det, klockmakarn! utropade barnen.

Klockmakarn berättade:

— En gång för länge sen kom en liten målarpojke gäende på landsvägen. Han hade fyra målarpytsar med sig — en gul, en röd, en svart och en blå målarpyts.

Så mötte han kungen.

— Goddag, min lille målarpojk, sa kungen vänligt. — Jasså, det ska målas!

— Ja, er majonnäs, svarade pojken.
— Handlar om det.

— Vad är det du tänker måla? sa kungen.

Jag tar vad målning jag får, ers makaron, svarade pojken. — För jag tycker om att måla...

— Då ska du få en beställning av mig, sa kungen. Ta och måla några vackra blommor i min trädgård.

— Ska bli, ers marmelad, svarade målarpojken.

Sedan målade han blommor i kungens trädgård. Av sina fyra färger lyckades han göra så många olika slags blommor att det blev så vackert i trädgården som aldrig förr.

— Från och med nu är du min hovmålare, skrattade kungen.

— Tackar ödmjukast, ers mandolin, svarade pojken och bugade sig. Är det nåt mer jag kan göra?

— Lita på det, sa kungen. Jag skulle vilja ha en ny regnbåge. Den jag har är faktiskt lite murrig. Kan du det — ja, då ska du få prinsessan och halva kungariket. Jag är inte knusslig.

— Ska ske, ers makapär, svarade må-

larpojken. Och bugade sig, förstås skulle sett ut annars, det!

Nä, så skulle då pojken måla en regnbåge. Han funderade och funderade men kunde inte alls komma på hur det skulle gå till att måla en regnbåge. Sânt är väldigt svårt för gamla tränade mästare. Hur mycket svårare då för en liten målarpojke. Anbudet att få prinsessan och halva kungariket var i alla fall storslaget. Han tog sina färgpytsar och gick nedåt sjön. Där nere satte han sig i gräset och ställde pytsarna vid sidan om.

Rakt över sjön skulle regnbågen sitta. Det såg svårt ut. När han tittade sig omkring såg han en kyrka med spira och kyrktupp överst. Kyrkan låg mitt i kungens by.

Från byn gick en landsväg förbi gräsmattan där målarpojken satt. I ett nu kom prinsessan ridande på en av de nymålade hästarna. Hon var grann att titta på. Målarpojken tänkte:

Henne och ingen annan vill jag ha till fru.

Och prinsessan tänkte:

Honom och ingen annan vill jag ha till man.

Hon steg av hästen och satte sig i gräset bredvid målarpojken.

— Vad du ser fundersam ut, målarpojke, sa hon.

— Måste väl det, svarade pojken. — Du vet väl att jag måste kunna måla en regnbåge för att få dig till fru. Men jag tror inte jag kan måla en regnbåge.

— Så tråkigt, suckade prinsessan. Jag skulle tycka om att få dig till min man.

Som de satt och småpratade kom trollet Lunkenberg luffande på vägen. Han hade varit i handelsboden och köpt sig en äрта, som han gick och sög på.

Plötsligt stack lukten från färgpytsarna trollet i näsan och han nös. Och troll nyser nu en gång inte som vanligt folk. De nyser stort. Trollet Lunkenberg nös så stort, att han i ett enda väldigt

"attjoo", lyckades nysa bort hela sjön och halva gräsmattan, där de unga och färgpytsarna var.

Prinsessan och målarpojken och färgpytsarna steg till väders av lufttrycket när trollet nös. Målarpojken grep prinsessans hand i flykten, och på så sätt kom de att flyga åt samma håll. Efter en hisnande luftfärd hamnade de grensle över kyrktuppen. Där satt de och bligade.

— Titta! utropade prinsessan och pekade mot den plats där sjön nyss legat. Där var nu en djup dal, fylld av de vackraste blommor. Högt, högt över dalen, högre än bergen, syntes på himlen en regnbåge. Den var så grann, som bara en regnbåge kan bli.

— Hur i all världen har det kunnat gå till? fortfor prinsessan.

— En stor grann regnbåge! Och vi som bara hade en gammal ful regnbåge förut!

— Det är tack vare mina målarpytsar, sa pojken. Färgerna flög ur pytsarna och blandades, då Lunkenberg nös. Och så vart det en splitterny regnbåge av det hela. Kan man tänka sig!

— Jag måste ner till pappa och berättat det! ropade prinsessan. — Men hur ska vi komma ned?

— Vi får väl fråga kyrktuppen om han ville vara hygglig och flyga ned till jorden med dem.

— Kuckeliku, svarade tuppen glatt. Sedan flaxade han ned till jorden med de unga på ryggen.

Kungen och folket hurrade. Och så vart målarpojken prinsessans man.

Så nu vet ni det, slutade klockmakarn. Och om nån kommer och frågar hur regnbågen kom till, så vet ni det också.

— Men vart tog Lunkenbergs äрта vägen? frågade pojken som var en buss.

— Det vet ingen så noga. Det påstås förresten, att Lunkenberg går omkring och letar efter sin äрта än i denna dag. Han går bland bergen och letar och mumlar. Då trollet mumlar brukar man säga att det blixtrar. Var gång sådant händer kommer regnbågen. Inte sant?

— Jo, sa Lilian.

— Jo, sa Pojken som var en buss.

Mors julklapp

Ja, ni kommer väl ihåg vår julpristävlan, där det gällde att lista ut vad vad som fanns i paketet? Vad var det nu som fanns där? — Jo, naturligtvis ett presentkort på Vi kvinnor! Men kan ni förstå att Inga-Lill Öberg, Öhn, Bredsel var alldeles ensam om att gissa rätt. Därför kan vi bara dela ut ett av de tre priser som utlovades. Så var det med den saken.

"borde kvinnor föda barn innan kärnvapenkrig är för alla tider förbjudet?"

hans lever var i dåligt skick. Han skulle ha äggviterik föda (för dyrt för oss), inte arbeta för mycket och vila regelbundet, vilket också är omöjligt då han har sitt arbete att sköta. Jag är naturligtvis orolig eftersom Fumio befann sig mindre än 3 km från centrum vid bombexplosionen. Han måste få leva! Våra barn är så små."

Keiko skrev brev till mig hela vintern, mycket glada brev i betraktande av omständigheterna men från hennes PS. anade jag att hennes makes leukemi gradvis förvärrades. I februari togs han in på sjukhus. I mars fick vi ett meddelande från Fumio Nakamura själv. Dikterat för hans hustru. "Kära vänner, här är jag fortfarande på sjukhuset och jag måste till min sorg tala om för er att jag inte blir bättre. Ser ni, strålningssjukdom är något nytt och jag känner att jag är en försökskanin. Hela min kropp tycks ruttna bort. Att lida av en sjukdom som det inte finns någon bot för är som att ta gift varje dag och vänta på att livet ska duka under. Tack i alla fall för att ni deltar med mig."

I april skrev Keiko till mig att slutet hade kommit.

"Jag är tacksam för det", skrev hon. "Min makes smärtor var så outhärdliga att han ofta bad sin sköterska att döda honom. Hans ansikte hade svullnat så att han såg ut som om han burit en djävulsmask. Särskorpor täppte till hans näsa och öron. Ack! Ack! Ska alla vi överlevande efter atombomben få strålningssjuka? Det är vad somliga läkare fruktar. Jag bävar för mina barn."

Efter mannens död flyttade Keiko till en lugn förstad och hennes brev blev åter hoppfulla. Hatsus, hennes femton-åriga dotter, skrev glatt:

"Kära gudmor, jag är mycket spänd på vår nya bostad. Mamma-san har gett mig en katt och till våren ska vi ha blommor. Jag väntar så att få se vår trädgård i blom."

Men Hatsus fick aldrig se den blommande trädgården. I april jämt ett år efter hennes fars död meddelade Keiko mig (än en gång i ett PS) att Hatsus hade smärtor i bröstet som inte ville gå över.

"Jag hoppas innerligt att det inte är något som hon fått genom bomben. Hon var bara ett litet barn när vårt hus föll samman och när jag sprang till floden i det radioaktiva regnet bar jag Hatsus på ryggen. Hon har varit fullständigt frisk ända tills nu. Ah, det är nervpåfrestande att vara en överlevande efter atombomben!"

Sommaren kom, sommaren gick. Hatsus' ben var nu förlamade och hennes mor skrev till mig:

"Hon är dyrbarare för mig än någon juvel. Att tänka sig att hon kanske ska slitas ifrån mig av samma orsak som i hennes fars fall! Borde kvinnor föda barn innan kärnvapenkrig är för alla tider förbjudet? Vad tycker ni? Jag tycker att de inte borde göra det. Jag vet att de inte borde."

Löven föll när jag fick Keikos nästa brev.

"Förlåt att jag är så sorgsen! Jag har förlorat det käraste jag ägde. Några dagar innan hon dog sade Hatsus att hon skulle flyga utrikes och hälsa på er men hon hade inga snygga skor att sätta på sig. Hon bad mig att köpa henne ett par svart-vita gummiskor. Jag köpte dem. Men, ack, hennes fötter hade blivit så små och skrupna, de passade inte. Och nu är hon död. Ska vi alla dö, vi överlevande vars blod är förgiftat av radioaktivitet? Jag är så sorgsen. Jag kan inte skriva mer i dag."

Historien om familjen Nakamura är ingen enstaka tragedi; den är i själva verket en mer eller mindre typisk sjukdomshistoria från Hiroshima. I detta ögonblick ligger tjugotals patienter på strålningsavdelningarna i Hiroshimas och Nagasakis Röda Korssjukhus och lider och dör av följderna av den "mindre" atombomb som slungades från höjden för aderton år sen. När vi sade farväl till vänner på Hiroshimas sjukhus innan vi lämnade Japan vid vårt senaste besök frågade vi om de ville skicka ett budskap till utlandet.

"Ja, ja sade en talesman för patienterna, "bed människor vart ni far att ägna en timme om dagen eller bara en timme i veckan åt att försöka förekomma ett upprepande av det som hände

här. De är friska och lyckliga; deras barn är normala. Men inser de inte att allt detta kan ändras på en minut, så som livet förändrades för oss i Hiroshima? Klockan 8.15 den 6 augusti 1945 kunde vi ännu arbeta och sjunga och älska. Klockan 8.16 tog allt slut. De av oss som överlevde förvandlades till människor vars dagliga bröd är smärta, vars ständiga följeslagare är fruktan. Bed alla ni känner att helt enkelt använda sin fantasi!"

Ja, vår värld ska måhända gå under på grund av människans brist på fantasi. Dinosaurerna försvann eftersom de inte utvecklade en kroppsbeskaffenhet som skulle gjort det möjligt för dem att överleva; människan skall måhända också försvinna eftersom hon inte utvecklade sin fantasi. Den har inte hållit jämna steg med utvecklingen av hennes hjärna, denna opersonliga uppfinnare av medel till människans egen undergång.

Ni

FÅR MER

för Ert gamla kylskåp
OM NI BYTER NU!
– vi bjuder bra pris
och – Ni får effektivt
kompressorskåp från

ATLAS

för omgående leverans

Philip Carlsson

RADIO-TV

Husargatan 24

Telefon 11 15 86 - 11 26 90

MALARE HENRY KJÄLLANDER

till Eder tjänst

BONDEGATAN 65 – STOCKHOLM Sö

Tel. 43 31 89 – 41 62 59

Inventerings-REA!

DAMKOFTOR i acryl

har kostat 32:50 nu 19:50

Crepnylon DAM

har kostat 4:75 nu fr. 3:95

Nätnylon DAM

har kostat 5:95 nu fr. 2:-

Tyger i vinterbomull

har kostat 7:50 pr m. nu 3:-

Diverse barnartiklar utförsäljes!

RINGVÄGEN 87 (Mitt för E-hallen)
Tel. 41 38 45

Till vännerna i SKV

ett innerligt och varmt tack för
den vackra blomsterhyllningen vid
min mors Ellen Karlsson bår.

Gunnel Karlsson, Göteborg.

TV - Radio - Transistor

– alltid ett fynd hos

**International
Teve**

Blekingegatan 6 – Tel. 40 96 11

"det pjoskas på tok för mycket med zigenarna" sa doktorn

I anledning av den aktuella debatten kring zigenarfrågan i Sverige har Anna-Brita Eriksson i Uppsala sänt oss följande reflexioner kring en episod som hände för två-tre år sedan.

En sommar när jag arbetade som lärarinna i ett zigenarläger hände mig något som jag nu minns i anslutning till den aktuella debatten om zigenarnas bostadsfråga och analfabetismen. Det var så att flera av barnen låg i vagnarna och påstods vara förkylda trots att de varken hade snuva eller hosta. En dag kom en av männen till mig med ett maskinskrivet brev, som han bad mig läsa. Jag fann till min häpnad att det var stans hälsovårdsmyndighet som på detta sätt underrättade zigenarna om vad som bör iaktas vid fall av epidemisk gulsot. De visste alltså vad jag inte visste, nämligen att sjukan var gulsot. Jag däremot visste vad de inte begrep, att få eller ingen zigenarunge kan läsa ut och klagöra sådana begrepp som personlig hygien, sanitära anordningar, w.c. utsöndring, avföring m. m. Jag begrep också att om jag började skärskåda mina elevers mörkfärgade urin eller stoppa en febertermometer i dem skulle min redan hotade ställning som pedagogisk auktoritet rasa totalt.

Jag ringde upp provinsialläkaren för att få lite hjälp med att ställa diagnos till att börja med. Han förklarade att om de var sjuka skulle jag skicka dem till hans mottagning. Zigenarna ville nu inte för liv och pina vidgå att de hade något som kunde smitta. De insåg att det skulle öka folks avsky för dem ytterligare. Men läkaren sa vidare att

ingen gulsot förekommit i Sverige sen de berömda västkustostronens dagar. "Och vill ni höra min privata åsikt om zigenare, så är det den att det pjoskas på tok för mycket med dem här i landet" sa han och underhöll mig sen i tre kvarts timme med övriga upplysningar om detta följe, som han haft gudi nog av på sin mottagning och som bestulit honom och på alla vis hotat hans trygghet och egendom.

Snopen gick jag tillbaka till lägret, lagom för att se den gamla gräskäggiga stamfadern stulta ur sin husvagn och gå tvärs över vägen till avträdet. Han var klädd i grå kalsonger med rödrutig skjorta utanpå och hans ögonvitor var starkt gulfärgade. De senaste dagarna hade han klagat över frötthet.

Jag talade sen med hälsovårdsnämnden som beklagade att epidemilagen tillät folk med gulsot att vistas i hemmet. Vidare erbjöds jag en spruta vaccin och man lovade att sända ut en inspektör för att se på avträdena. Han kom också, tittade på våra dass och var för övrigt vänlig. Annat hände inte medan jag var kvar i lägret, där allt fler barn sjuknade och gick miste om en del av de 2 månadernas undervisning.

Men jag kunde inte låta bli att le över det rabalder som ostronsjukan på sin tid ställde till och jag log igen då jag senare som första och viktigaste nyhet i radions TT varje morgon fick en rapport om utvecklingen av en gulsotsepidemi nånstans i en norrländsk by.

Naturligtvis ska vi ta itu med epidemier och naturligtvis ska vi ha saniteten ordnad och hus att bo i. Naturligtvis — om vi inte är zigenare.

Inte kunde jag se att han sag nämnvärt skrämde ut av min angivelse. De andra pojkarna i klassen fnissade och tittade menande på varandra. Flickorna fick något beundrande i blicken när de såg på Paul.

Stod inte den rackaren där och nästan sträckte på sig! Kände sig vuxen kan tänka!

Det här hade jag sannerligen inte väntat mig.

Plötsligt knackade fröken i katedern för att få tyst på sorlet och fnissandet i klassrummet.

"Vill Paul vara snäll och följa med mig ut i kapprummet", sa hon vänd mot den tilltalade.

Paul makade sig ur bänken och gick med högburet huvud fram till katedern under det att flickornas blickar följde honom ända fram.

Jag vet inte vad som hade utspelat sig där ute i kapprummet. Men nog hade jag väntat mig att få se Fröken komma tillbaka ensam och min retsticka till bror i varje fall fått stå i skamvrån en stund.

Men in genom dörren kom fröken Larsson och Paul framför sig och över hennes ansikte, som tidigare visat tecken till stor oro över vad som framkommit, vilade nu ett förklarat lugn.

"Se så Paul, gå nu tillbaka till din plats!" sa hon och när hon vände ryggen till för att stiga upp på katedern passade Paul på att räkka ut tungan åt mig innan han återvände till sin bänk.

Naturligtvis blev vi sams igen på vägen hem. Men min nyfikenhet om vad som hade hänt därute i kapprummet fanns fortfarande kvar. Så när jag frågade min bror vad de hade talat om, så berättade han att Fröken hade frågat om det var sant att han hade pipa och tobak med sig till skolan. Då hade han sagt som sanningen var, att det hade han.

"Ja, men vad säger din far om att du röker när du är så liten?" hade hon frågat.

"Det vet han om", hade Paul sagt. "Alla zigenarbarn börjar röka när de är sådär tre-fyra år!!"

Stackars fröken Larsson! Inte hade min bror bidragit till att ge henne någon förståelse för zigenarnas moraliska uppföstran av sina barn.

Hur som helst så hade detta mindre sanningsenliga samtal från min brors sida med fröken Larsson slutat med att hon hade sagt:

"Paul måste lova att inte tända sin pipa här på skolgården, så att de andra pojkarna ser det." Det hade han lovat.

Men vad den goda Fröken inte visste, var att många av småpojarna i skolan rökte fimpas och hade små kritpipor som de hölls och blossade på... Till min brors försvar måste jag nog erkänna att jag inte var helt övertygad om att detta rökande från de andra pojkarnas sida hade börjat i och med min brors inträde i Skönsmons småskola.

"Men hör du Paul, hur tordes du narras så för Fröken, och säga att far visste om att du rökte och allt det där andra du ljög om?" utbrast jag slutligen.

"Jag hade väl inget annat val, din toka. Vad skulle ha hänt tror du om det hade kommit vidare till far? Och det andra jag sa var ju bara en nödlögn. Därför var jag tvungen att stoppa hela historien här i skolan."

Det där med taktik är väl något som endast är förbehållet männen. Det är väl därför som vi kvinnor inte blir militärer.

en zigenarflickas...

Forts. från sid. 9

i den åldern förstått att ett nej kan tyda på att ekonomin inte tillåter?

Vi fick emellertid våra skidor.

Jag har tidigare nämnt att far arbetade med koppar och förténning. Just nu hade han en hel del kittlar som skulle förténas till Hotell Knaust i Sundsvalls stad. Än i dag finns fars arbeten kvar där. För några år sedan såg jag en av de kittlar han hade gjort. Den stod i hotellets fönster med blommor i. För numera använder man sig inte av kopparkärl i samma utsträckning som förr.

En morgon när Paul och jag var på väg till skolan, råkade vi bli osams om ett eller annat vad det nu kunde ha varit. Vi kivades hela vägen ända fram.

När jag nu såg skolhuset dyka upp framför mig och hörde Pauls retfulla

glirningar, så fick jag, tyckte jag själv, en alldeles genial idé.

"Vänta du tills vi har läst morgonbönen och jag har talat med fröken. Då ska vi se om du är lika stursk efteråt!" sade jag och spände med en elegant rörelse av mig skidorna. Utan att bevärägga min något undrande broder så mycket som en enda blick gick jag rak i ryggen uppför trappan och in i klassrummet.

När de sista tonerna i morgonpsalmen hade förklingat, satte jag upp två fingrar i luften.

"Ja Rosa, vad vill du?" undrade fröken.

"Jo, jag skulle tala om att min bror Paul har pipa och tobak med sig till skolan, och... och tändstickor också, fröken!" Här började jag sväva lite på målet. Hade jag gått lite för långt i min hämnd?

Jag tittade bort mot min brors bänk.

söndagsutflykten

Söndagen var vacker. Rimfrost på träden. Snö på staketet, sol genom otvättade fönster. Fem minusgrader på termometern. Inget av barnen hade snuva, mässling, påssjuka, röda hund, vattkoppor, hosta, magknip, växtvärk eller scharlakansfeber.

Då måste man passa på.

Då måste man ta tillfället att komma ut i naturen, att motionera och lägga ett par minuter till sin livslängd — om det nu skall vara något att stå efter.

Klockan nio började förberedelserna för den stora SÖNDAGSUTFLYKTEN. Ibland har jag sett familjer, sportande familjer, i naturen. De ser trevliga ut, glada och avspända. Varför skulle inte vi kunna bli likadana? Jag såg redan mig själv komma käckt susande på lånta skidor nerför backarna med hela barnaskaran i en rad efter mig. Rödkindade, friska, glada och snälla barn.

Det var innan jag började leta efter vantarna. Varför finns det bara udda vantar i vår familj? Efter en kvarts rotande hade jag en liten prydlig hög framför mig: en grå vante med ett O, en grå

vante med ett Y, två gröna vantar, den ena med gul rand den andra med en blomma, tre fingervantar av olika nyanser, varav en hade hål på långfingret och en saknade tumme, två lovvickavantar, en med tofs en utan, en vante med skinn, en av galon plus ett stort antal mönstrade vantar med stjärnor, blommor, fiskar, harar, kaniner och prickar.

Det var innan jag insåg att det är befängt att tro att av fyra par pjäxor inte minst två saknar kängsnören just en dag när det är soligt och termometern bara visar fem minusgrader.

Det var innan jag på allvar började ifrågasätta om den standardhöjning som resulterar i att varje barn har tre mössor att välja mellan verkligen gör det lättare för människan. Vad är det för övrigt för fel på en blå mössa med röd rand? Och om en fyraåring vägrar att ha en mössa som knäpps under hakan med ett band, skall man låta henne frysa öronen av sig? Jag bara frågar.

Det var innan jag konstaterade att dragkedjor också går sönder och att säkerhetsnålar *aldrig* finns där dom skall finnas en sådan

här dag, och att säkerhetsnålar på något sätt blir en outhärlig artikel när man skall på utflykt och vill hinna ut innan molnen seglar upp ovanför hustaken. Jag drömmer om den dag då stoppnålar finns bland stoppgarnet, då saxarna inte ligger på balkongen eller bland dockkläderna, då tejp-rullarna ser ut som rullar och inte som garnnystan, då alla knappar är isydda, då alla vantar är hela, då alla skor har skosnören och då alla pennor är vässade...

Det var innan jag begrep att skidbindningar aldrig passar för pjäxorna och att skidstavar används till många andra ändamål än de är avsedda för.

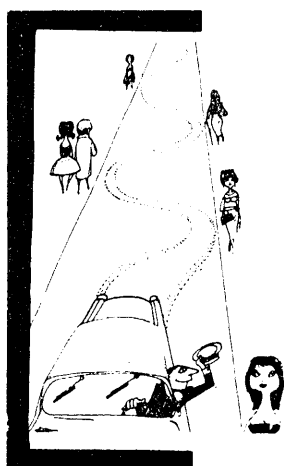
Det var innan sjuåringen började frysa om fötterna.

Det var innan fyraåringen ville bli *buren* uppför backen — med skidorna på.

Resignerat inser jag nu att söndagsutflykter är mer stressande än att promenera i staden under rusningstid. Antagligen är det något fel på oss.

Jag kan bara tillägga att vi tycker ganska bra om att simma.

Kraka

Utan ord.

— Damerna först!

Norden— en kärnvapenfri zon konferens i Stockholm 14–15 mars

Det partiella provstoppsavtalet, som undertecknades i Moskva den 5 augusti förra året och till vilket Sverige anslutit sig, har för fredskrafterna utgjort ett bevis på opinionens betydelse och dess möjligheter att påverka det stora skendet. Detta avtal var ett resultat av en verksamhet som i större omfattning tog sin början 1950 med Stockholms-appellen. Samtidigt är det klart att avtalet bara är början på en väg, som måste leda fram till en avrustad värld, och fredskrafterna måste ständigt söka nya vägar för att göra opinionen levande och mäktig i sin målsättning.

Tanken på att skapa kärnvapenfria zoner är inte ny. Men efter provstoppsavtalet har den fått ökad aktualitet och den framstår allt mer som nästa logiska steg i fredssträvandena. Vi i vår del av Europa har kanske större anledning än många andra att aktivt gripa tag i denna fråga då två nordiska statsmän på olika plan aktualiserat frågan om kärnvapenfria zoner — förre utrikesministern Östen Undén i FN och president Kekkonen. Tanken på att skapa ett kärnvapenfritt Norden håller på att mogna. Möjligheterna att få detta fastställt i ett fördrag är så mycket mera uppnåeligt som det i verkligheten i dag inte finns några kärnvapen på nordisk botten och folkviljan klart visar att man inte vill gå med på några äventyrligheter härvidlag.

Freds rörelsen i Norden har under senare år allt mera sökt kontakt och formulerat gemensamma ståndpunkter i en rad viktiga frågor. Detta samarbete och samverkan har nu lett till, att en nordisk initiativkommitté har inbjudit till en konferens — denna gång i Sverige, den 14–15 mars i Medborgarhuset i Stockholm. I denna kommitté ingår enskilda personer som är verksamma i skilda fredsorganisationer eller på andra betydelsefulla områden i samhällslivet. Bland de svenskar som undertecknat inbjudan till konferensen märks SKV:s

ordförande Andrea Andreen, riksdagsmännen August Spångberg och Lage Svedberg, rektor Ingegerd Granlund, författaren Artur Lundkvist och redaktör Bertil Svahnström. I övrigt ingår i den nordiska kommittén riksdagsledamöter från olika partier, välkända professorer, ledande fackföreningsmän och andra representanter för det politiska och kulturella livet.

På konferensen, som sammankallats "för att ge eftertryck åt förslagen om Norden som en kärnvapenfri zon, åt de nordiska folkens fredsvilja och känsla av medansvar inför världens öde", blir frågan om ett kärnvapenfritt Norden belyst ur olika aspekter. Riksdagsman *Veikko Svinhufvud*, Finland, redogör för de juridiska, medan de militära belyses av kapten *Göte Jacobsson*, Sverige och de moraliska av redaktör *Viggo Knudsen*, Danmark.

Intresset visar sig redan i förberedelserna för denna fredskonferens stort. Uttalanden har gjorts från olika fredsorganisationer i de nordiska länderna, som visar att man är beredd att arbeta för att planen om ett kärnvapenfritt Norden skall förverkligas. President Kekkonens idé att konkretisera förslaget i Undénplanens anda om kärnvapenfria zoner hälsades omedelbart med tillfredsställelse från olika håll. Det räcker med att hänvisa till de uttalanden och meningar som framförts från Svenska Kvinnors Vänsterförbund, Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen, Kampanjen mot atomvapen, Svenska Fredskommittén o. a. Nu gäller det att fullfölja det hela genom att säkra ett stort och representativt deltagande från den svenska freds rörelsen på den nordiska konferensen.

Låt slutparollen i inbjudan bli riktpunkten för verksamheten: "*Hjälp oss att göra denna konferens till en mäktig manifestation av samnordisk fredsvilja och medansvar.*"

Det måste byggas nya broar också för freden.

